

CAMELIA CIRCA-CHIRILĂ DIANA ACHIM OANA OLARIU

Nevoia de omenesc și de omenie în literatură

Auxiliar didactic al Cercului transdisciplinar de lectură
al adolescenților împătimiți de călătorii

Editura „Școala Vremii”
ARAD, 2026
ISBN 978-630-6573-85-1

Acest auxiliar didactic a apărut cu avizul Inspectoratului Școlar Județean Arad

Referenți științifici: prof. dr. Andreia Maxim, lector univ. dr. Adela Redeș

O contribuție valoroasă la acest portofoliu o are Elena Sîngeorzan, din clasa a XII-a F, reprezentantă a cercului.

Imaginile și cea de a doua parte a portofoliului au fost generate cu ajutorul IA, respectiv cu aplicația NotebookLM.

Fotografiile fac parte din arhiva personală a autorilor.

ISBN 978-630-6573-85-1

Cuprins

Argument

Nevoia de omenesc și de omenie de-a lungul epocilor și curenților literare

Activități didactice

Bucuria implicării

Auxiliar didactic (design generat cu ajutorul IA)

A decorative border with floral motifs surrounds the central text. The motifs are arranged in a rectangular frame with corner pieces and horizontal/vertical center pieces.

ARGUMENT

Argument

Abordarea cunoașterii din perspectiva nevoilor umane ne revelează mai mult ca oricând nevoia de a asimila informații și de a forma acele metacompetențe grație cărora am putea răspunde provocărilor realității aflate dincolo de spațiul școlii. Trăim o iluzie a cunoașterii, întrucât accesul la informație se confundă cu interiorizarea acesteia prin efort și perseverență, în ciuda comodității și a „stării de bine”. Personalitatea luminoasă a lui Solomon Marcus ne-a devenit reper academic și spiritual, iar Decalogul său, un îndrumar în activitățile noastre, realizate în manieră transdisciplinară, ca o necesitate pentru înțelegerea profundă a lumii și a propriei ființe prin cunoaștere și experiență.

Învățarea literaturii ar putea fi gândită ca punct central al celor zece nevoi umane, dacă ne-am imagina un cerc al umanului, ale cărui raze pornesc din acest nod-semn al literației. Materialul pe care îl propunem este conceput din perspectiva nevoii de omenesc și de omenie, cea de a opta nevoie umană, care ne-a călăuzit de-a lungul acestui an școlar, revelându-ne, prin intermediul personajelor, urâtul, degradarea, absurdul, dar și sublimul ființei umane.

Frumusețea acestui proiect constă în colaborarea profesor-elev. Una dintre elevele cercului de lectură al școlii, **Elena Sîngeorzan**, a răspuns provocării de a scrie un eseu în care să sintetizeze principalele epoci și curente culturale sub umbrela acestei teme: *Nevoia de omenesc și de omenie*, oferind exemple literare elocvente. Mai apoi, am preluat din eseul ei splendida metaforă a timpului-oglină și a ciobului în care ne reflectăm fiecare, aceste idei inspirându-ne în a crea activități didactice frumoase.

Din punct de vedere didactic, ne-am propus să oferim elevilor noștri o modalitate eficientă de recapitulare a literaturii române și universale, dar și cadrul în care să exerseze competențe privind discursul oral și scrierea imaginativă.

Prin sarcinile de lucru, formulate ca provocări, am ținut reactualizarea epocilor și a ideologiilor literare, fixarea unor repere și exemple culturale necesare elaborării eseului structurat și a celui argumentativ. Ambalajul ludic al întregului atelier ne-a ajutat să formăm nu doar competențe „pentru examen”, ci să deschidem ochiul interior, ignorat de prea multă vedere în virtualul imaginilor rezezi. Cele șapte provocări reprezintă o călătorie ghidată prin perioade istorice și întâlniri fericite sau ciocniri cu idei, mentalități, feluri de a fi în lume: *Verificarea coordonatelor istorice, Cioburile oglinzii, Tribunalul modelelor umane, Valiza călătorului în timp, Escape room, Scaunul fierbinte, Atelier de creație literară.*

Din punct de vedere didactic, ne-am propus să oferim elevilor noștri o modalitate eficientă de recapitulare a literaturii române și universale, dar și cadrul în care să exerseze competențe privind discursul oral și scrierea imaginativă.

În pregătirea întregului material, munca de documentare, de selectare a informației și abordarea didactică aparțin profesorului. Am utilizat aplicația *NotebookLM* pentru a crea doar interfața auxiliarului conceput în urma experienței noastre cu elevii, care ne provoacă mereu să adaptăm și să creăm noi metode de înțelegere a ceea ce se poate citi: cuvânt, imagine, sunet, senzație, tăcere.

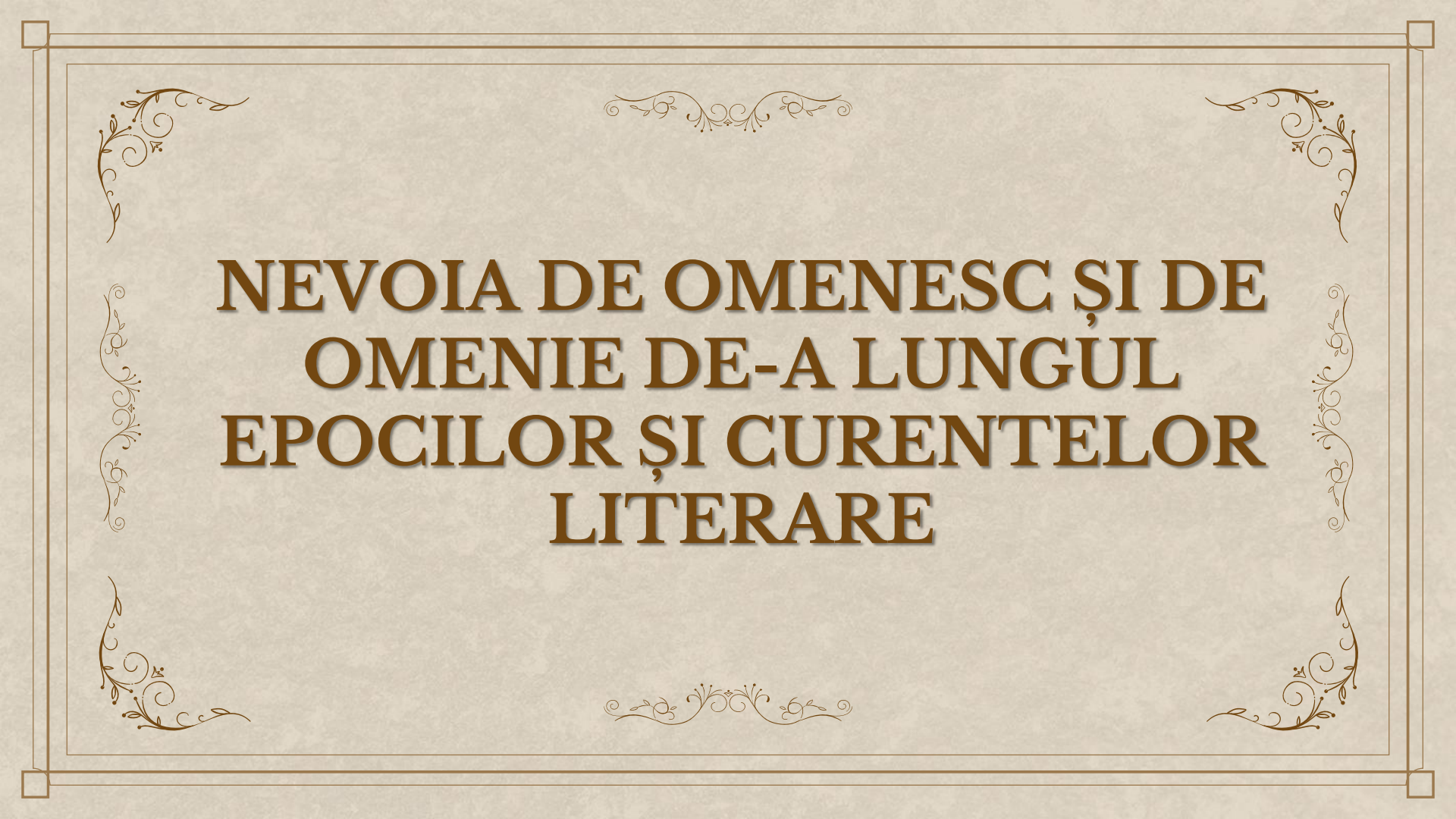
Ca urmare a folosirii acestui „asistent personal” sau „instrument de cercetare și partener de reflecție în domeniul inteligenței artificiale”, pentru că astfel e definită aplicația, putem desprinde câteva avantaje și dezavantaje. Pe de o parte, aspectele pozitive sunt grafica atractivă și artistică, economia de timp și de resurse, precum și puternicul rol în captarea atenției și în stârnirea curiozității elevilor. Ni s-a reconfirmat că magia Școlii solomonarilor lui Solomon Marcus de la Cluj este posibilă acolo unde profesorii aleg să fie ei înșiși vrăjitori.

Pe de altă parte, aplicația are numeroase limite: trunchiază informația selectată de către profesor, realizând o sinteză aleatorie într-un număr redus de slide-uri, cu erori de ortografie. Inteligența artificială ne-a ajutat să transpunem demersul didactic, conceput integral de către profesor, într-o formă care să momească elevii și să-i aducă pe drumul învățării în trepte, la finalul căruia reflecția asupra întregului parcurs e pasul înapoi și conștientizarea individuală a plusului de cunoaștere dobândit.

Pentru noi, tehnologia și inteligența artificială sunt acele *strategii ale seducției* absolut necesare pentru a crea o punte între lumi, pentru a ajunge în acel spațiu comun în care dialogul profesor-elev devine autentic și dătător de sens. Îndrăznim să pledăm pentru profesorul-seducător, făcând analogie cu definiția pe care Gabriel Liiceanu o oferă acestuia: „seducătorul seduce prin lumea pe care el o deschide și care este o lume ieșită din comun... o lume care, pentru cel sedus, până la apariția seducătorului, nu exista.” Astfel, ne place să credem că utopica școală la care visa Constantin Noica este de multe ori o realitate privilegiată pentru cei care predau literatură.

Vă invităm la o călătorie literară în timp...

A decorative border with floral and scrollwork motifs in a light brown color, framing the central text. The motifs are placed at the corners and midpoints of the border.

**NEVOIA DE OMENESC ȘI DE
OMENIE DE-A LUNGUL
EPOCILOR ȘI CURENTELOR
LITERARE**

NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE DE-A LUNGUL EPOCILOR ȘI CURENTELOR LITERARE

Arta este o mărturie a umanității. Una care redă, refugiază, universalizează. De ce își însușește individul ipostaza de creator? Arta rămâne artă dacă este lipsită de vitalitatea creatorului ei? Pentru un răspuns, pentru un sens, trebuie să ne întoarcem la forma primară de înțelegere și de redare a lumii: cuvântul. Acest sistem arbitrar colectiv pe care îl numim limbaj (atunci când nu îl desconsiderăm) este mecanismul principal al omului de a crea legături între el și ceilalți, între el și propriul refugiu spiritual. Aici intervine literatura, căci ea conferă percepției un aspect unitar, însă păstrează misterul întrebărilor. Literatura condensează, propagă și revoluționează nu numai limbajul, ci și percepția colectivă asupra existenței. Cuvântul, deopotrivă imaterial și tangibil, constituie un motor al ființei și este pus în mișcare de ființa însăși. De aici se ivește **nevoia de omenesc și de omenie**: creația este omenească, iar omenia rezultă din aceasta. Literatura ne învață să fim oameni, făurindu-ne o versiune a realului mai mult sau mai puțin apropiată de realitatea recognoscibilă pe care, însă, o oglindește. **Timpul literaturii și inerent, al omului, este o oglindă spartă.** Se va încerca o întregire de ansamblu a acesteia, sub forma unei călătorii eseistice, fiindcă reflexia noastră se află pe măcar **un ciob**. Suntem datori să îl găsim, să ne privim și să devenim conștienți de ceea ce ne face să fim oameni, acel „omenesc” neartificial, viu și recuperabil din noi. Îl putem descoperi odată ce răsturnăm nisipul-cuvânt din clepsidra istoriei...

I. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN ANTICHITATE

În Antichitate, **omul este supus destinului implacabil**. Fiind politeist, dimensiunea sa spirituală orbita în jurul **voinței zeilor**, dar în special a **Moirei**. Conform mitologiei grecești, personificarea sorții este constituită din **trei surori** (corespondentele ursitoarelor în mitologia românească, Parcele în cea romană) a căror menire este aceea de a mânui firul vieții al fiecărui individ. Astfel, **Clotho**, cea mai tânără dintre Moire, este „torcătoarea” care învârte roata, decizând nașterea și durata vieții, în timp ce Lachesis îl măsoară ca ilustrare a efemerității, iar Atropos îl taie, simbolizând moartea. De cele mai multe ori, **moirele sunt considerate ca fiind superioare zeilor**, deoarece cunosc desfășurarea absolută a evenimentelor, ceea ce clasează destinul drept forța care guvernează asupra realității, situându-se deasupra voinței, fiindcă fiecare fapt este prestabilit și deci, inevitabil. Tot în această epocă, viziunea asupra divinităților nu este una dogmatică, pentru că **zeii erau umanizați**, reprezentând o proiecție a calităților, a defectelor și a valorilor umane. De aceea, conceptul de „arhetip” este inseparabil Antichității căreia îi atribuim focalizarea pe acest **timp mitic, originar, dispersat între realitate și legendă**. Cel mai apreciat și cel mai dificil arhetip este cel al **eroului**, acesta fiind adeseori cel pus într-o situație-limită, în care are de făcut o alegere: fie să rămână în stadiul confortabil al condiției și al conștiinței sale, pierzându-se în istorie, fie să făptuiască în numele unui bine suprem, sfârșind tragic, dar nefiind uitat în negura timpului.

Această însumare de credințe formează **omenia omului antic**, propulsându-l spre **omenesc**, spre cum își materializează acest set de valori. Definitorie pentru epocă este **epopeea**, un poem epic de mari dimensiuni, în versuri. Apariția epopeii se datorează și cultivării oratoriei în cultura greco-romană, însă epopeilor antice asiatice le sunt atribuite o vechime mai mare decât celor europene („Ramayana”, „Epopeea lui Ghilgameș”). În spațiul european, pentru cele atribuite lui Homer („Iliada”, „Odiseea”), însăși problema homerică (incertitudinea și dezbaterea asupra existenței lui Homer) învăluie Antichitatea în aura intrigantă a nesiguranței. În ciuda acesteia, evenimentele relatate s-au înfipt ca reale în conștiința culturală colectivă, subliniind cum miturile mijlocesc între veridic și improtabil, dovedind, totodată, cum omul contemporan nu este cu mult diferit de cel antic. Invocația către muză din începutul Iliadei („Cântă, Zeiță, **mânia** ce-aprinse pe-Ahil Peleianul”) surprinde cum inspirația era considerată de sorginte cerească, dar și epitetul homeric, alături de trăsătura fundamentală a eroului. **Frustrarea, orgoliul și furia** îl vor urmări pe **Ahile** până în punctul în care își va accepta destinul de a participa și de a încheia Războiul Troian, această acceptare fiind determinată de moartea lui Patrocle, care inițial îl vulnerabilizează, după care îl împinge să își desăvârșească scopul. Împlinirea destinului presupune și sfârșitul tragic, cu **prețul gloriei eterne**: Ahile, deși nemuritor, are un singur punct sensibil- călcâiul ținut de mama sa, Thetis, atunci când l-a cufundat în Styx (fluviul liminal dintre lumea celor vii și cea a morților). Sub egida lui Apollo, Paris țintește o săgeată menită să îndeplinească **profeția lui Ahile**.

Destinul subjugă încercarea oamenilor de a i se opune, deși le acordă această posibilitate, cu mențiunea că orice tentativă de rezistență este sortită eșecului, precum ilustrează și tragedia aproape morbidă „Oedip Rege” a lui Sofocle. Personajul eponim se remarcă prin uciderea tatălui său, Laios, ca apoi să se însoare cu Iocasta, mama sa, toate acestea fiindcă părinții înșiși au încercat să evite adevărul prezis de Oracolul din Delphi. Așadar, omenescul antic cuprinde o multitudine de ipostaze ale ființei, pe care le absolutizează și le suspendă într-un timp imemorial.

„În lume-s multe mari minuni
Mai mari ca omul însă nu-s!”
— Corul din Antigona

„Dar eu nu vreau să pier fără să fi
luptat; să mă-ncunune slava și —
printr-o vitejie — de-a pururi vreau să
fiu amintit de urmași.” — Hector

II. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN EVUL MEDIU

Dacă în Antichitate pare-se că avem deopotrivă un haos și o ordine primordială, în Evul Mediu rămâne doar cea din urmă. Omul medieval este un „**homo religiosus**” a cărui ordine ontologică rezidă în divinitatea dogmatică. Preponderent, instituția bisericii creștine reprezenta un „axis mundi” în viața oamenilor, fiindcă le impunea un sistem de valori care lipsea într-o perioadă precară din punct de vedere științific (crezul conform căruia pământul este centrul sistemului solar), instabilă din cauza conflictelor teritoriale, cu speranță de trai redusă și alte aspecte care fac din societatea medievală o realitate aproape de neconceput pentru insul inconștient de evoluția propriei specii. Pentru noi, cei care trăim în societatea contemporană, laică și avansată tehnologic, poate fi șocant faptul că majoritatea oamenilor medievali erau analfabeți, singura lor sursă de învățare fiind cea vizuală și religioasă, respectiv **icoana**. Este relativ înfiorător să te gândești la tine ca având doar cunoștințe biblice transmise oral, luând în considerare că singurul lucru care te separă de această posibilitate este numai întâmplarea de a te naște într-un alt timp. Totuși, nu toate laturile Evului Mediu sunt atât de restrânse, deși în continuare orbitează în sfera unei sacralități doctrinare. Din punct de vedere arhitectural, **stilul gotic** corespunde **catedralelor** acestei perioade, începând cu secolul al XII-lea, iar frumusețea acestor lăcașuri de cult este resimțită și de noi, cei din prezent, care, în pofida înaintării sociale, nu ne-am pierdut întru totul sentimentul apartenenței la sacru, la acea dimensiune invizibilă a spiritului.

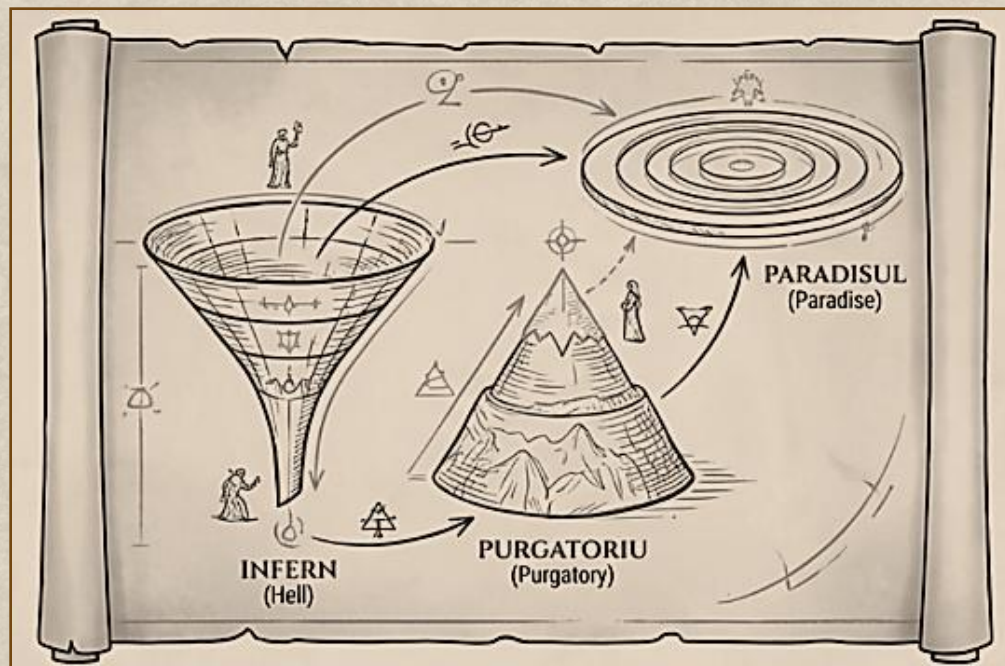
Verticalitatea și dimensiunea impunătoare a catedralelor gotice evidențiază micimea omului în raport cu Dumnezeu. **Vitriliile**, pe lângă valoarea primă narativă și secundar estetică, mai îndeplinesc și o funcție simbolică, datorită compoziției lor care filtrează lumina, fiindu-i sugerată **conotația divină**. Aceste principii și chei de interpretare se pot aplica și **literaturii medievale**. Prin poemul alegoric „**Divina Comedie**”, **Dante Alighieri** creează o operă emblematică pentru secolul al XIV-lea și pentru întreaga literatură universală, deoarece depășește limitele ideologice ale epocii. Dante și-a autointitulat lucrarea „**Commedia**”, din cauza opoziției dintre începutul grav, dramatic al „**Infernului**” și finalul desăvârșirii revelat în „**Paradisul**”. Atributul adjectival de „**Divina**” este adăugat ulterior, în timpul Renașterii și i se datorează lui Giovanni Boccaccio, în semn de admirație pentru contribuția poetului florentin la moștenirea culturală și spirituală a Italiei. Cronotopul „**Divinei Comedii**” este anul 1300, cu o săptămână înaintea sărbătorilor pascale. Opera este alcătuită din **trei părți** („**Infernul**”, „**Purgatoriul**” și „**Paradisul**”) care ilustrează **călătoria** lui Dante în cele trei spații spirituale consacrate de religia catolică. Este structurată în 100 de cânturi, 33 pentru fiecare, cu un cânt introductiv pentru „**Infern**”, iar versificația de tip „**terza rima**” (înlănțuirea rimelor cu o ruptură care va fi înlănțuită ulterior: ABA-BCB-CDC, etc.) este concepută de însuși Dante Alighieri. Autorul se înserează în poem, conturând relația dintre **om și divinitate**, dar și dintre **bine și rău**. „**Divina Comedie**” este o coagulare de simboluri, prezentând calea lui Dante spre mântuire, post-exil: această ascensiune începe în **pădurea în**

care își înfruntă păcatele și adoarme la cufundarea în Infern, unde, alături de poetul Vergiliu (echivalentul rațiunii) traversează ierarhia păcatelor și a pedepselor conforme acestora, ieșind pe spatele diavolului înspre Purgatoriu, marcând sfârșitul katabasisului și începutul anabasisului.

La intrarea în Purgatoriu, Dante se scufundă în râurile Lethe (cel al uitării) și Eunoe (cel al rememorării faptelor bune). Universul dantesc este clădit pe legea echivalenței, evidențiată și de geografia simbolică (infernul fiind un con orientat în jos). Din cântul al XXX-lea al „Purgatoriului”, fiindcă Vergiliu este păgân și nu poate accesa celelalte niveluri, Dante este călăuzit de Beatrice (alegorie a iubirii absolute, divine), muza și inspirația sa din copilărie. Beatrice îl însoțește în toate cele nouă cercuri mobile, transcendente. În Empireu, cerul imobil, Dante îl urmează pe Sfântul Bernard, care se roagă pentru el Fecioarei Maria, cerându-i permisiunea de a-L vedea pe Dumnezeu. Privirea lui Dante este acaparată de lumina divină, având o viziune asupra unității existenței universului și a umanității cu divinitatea, însă pe care nu le concepe pe deplin, fiind ancorat, parțial, în materie. Prin urmare, binele este indispensabil răului, sacrul este indispensabil profanului, iar omul nu poate desluși toate misterele lumii celeste, căci Dumnezeu rămâne atotputernic.

Apogeul sacralizării se desăvârșește atunci când firea sa se contopește cu cea „iubire care mișcă sori și stele”, sintagma finală a întregii lucrări.

Esența lui Dante constă în dorința de transcendență spirituală al cărei răspuns este iubirea, acesta este fundamentul omenescului lui, dat fiind că omenia s-a pierdut, dizolvându-se în lumea palpabilă, ticsită cu decadență.

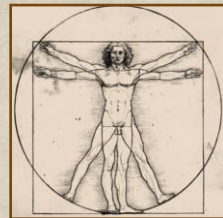
III. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN RENAȘTERE

Începând cu Renașterea, observăm o formă incipientă de separare a artelor de științe, bineînțeles, nu întru totul. Omul renascentist este un „homo universalis”, un erudit. Prin redescoperirea și reinterpretarea valorilor Antichității, umanismul adaptează principiile artei și în special ale sculpturii antice (**echilibrul, proporția, armonia**) la realitatea perioadei respective, marcată de o tentativă de laicizare. Mișcarea renascentistă este inițiată în Italia, odată cu finalizarea domului lui Brunelleschi în 1436, domul catedralei Santa Maria del Fiore reprezentând o problemă pentru arhitecții florentini de dinainte de 1420, când planul lui Filippo Brunelleschi a fost aprobat. Deși nu putem nega faptul că a existat o oarecare distanțare între artă, religie și știință, trebuie să ținem cont că la aproximativ 200 de ani după finalizarea domului din Florența și a multiplelor proiecte artistice renascentiste revoluționare, Galileo Galilei este condamnat pe viață pentru susținerea heliocentrismului copernician. Totuși, în ciuda conflictelor mai mult decât certe în unele cazuri, **artistul s-a emancipat**: chiar dacă a fost scandalos, Michelangelo a pictat Capela Sixtină așa cum intenționase inițial (până a fost obligat să acopere figurile umane). **Antropocentrismul** este esențial umanismului, pentru că omul suferă tranziția de la obiect absolut închinat divinității la subiect al artelor și al științei, uneori chiar al întâlnirii dintre cele două, asemenea „Omului Vitruvian” al lui Leonardo da Vinci, cel care a inovat arta datorită introducerii perspectivei.

Perspectiva presupune respectarea unui principiu al **spațialității**, referitor la amplasarea formelor în concordanță cu apropierea și distanța față de privitor, care la rândul său depindea de importanța personajelor înfățișate. Atât perspectiva, cât și tehnicile reprezentative - **sfumato și chiaroscuro** - pot fi remarcate în tabloul „Adorarea Magilor”. Analizată în paralel cu o lucrare iconografică bizantină, pe același episod biblic, distincțiile între cele două sunt cât se poate de nuanțate (niciuna nu ar eradica frumusețea celeilalte, comparația trebuie făcută printr-un ochi critic, de constatare a diferențelor majore, a rupturilor prezente din ce în ce mai vizibil între cultura occidentală și cea orientală). Fiecare lucrare o completează pe cealaltă, ilustrând două concepții diferite asupra relației dintre ființa umană și divinitate: în maniera umanistă, divinitatea coboară, se apropie de om, îl întrupează, existând o unitate între individ și dimensiunea religioasă (dualitate redată și în „Crearea lui Adam”); în schimb, pentru ortodoxismul bizantin, **omul este cel care urcă înspre Dumnezeu**, central tuturor lucrurilor și atotputernic. De asemenea, emanciparea artistului renescentist este semnalată și de inserarea acestuia în propriile lucrări, precum procedează Michelangelo în fresca „Judecății de Apoi” din Capela Sixtină. În fresca „Școala din Atena”, Rafael Sanzio ilustrează tradiția filosofiei Antichității, amplasându-i central pe Platon (în roșu, cu mâna în sus, chipul său este similar cu cel al lui Leonardo da Vinci) și pe Aristotel (în albastru, cu degetul arătător indicând în jos) pentru a înfățișa diferențele între sistemele lor filosofice, punând în antiteză **idealismul platonician** cu instinctul firesc al omului de a imita.

Răspândirea principiilor umaniste derivă și din invenția tiparului lui Johannes Gutenberg, în secolul al XV-lea și s-a realizat și prin intermediul intelectualilor înstăriți care studiau în străinătate. Prin urmare, cu toate că decalat, umanismul se manifestă și în spațiul românesc, în secolul al XVII-lea. Pentru limba română, cronicile lui Grigore Ureche, Miron Costin și Ion Neculce clădesc fundamentul literaturii române. Cronicile lui Grigore Ureche și ale lui Miron Costin reconstruiesc evenimente din istoria românilor, fiind relatate în „Letopisețul Țării Moldovei”. Recuperarea s-a realizat, iar Ion Neculce a ajuns în sfârșit în ipostaza de cronicar-martor, care îi conferă oralitate stilului său narativ. Grigore Ureche se remarcă în arta portretului, cel mai cunoscut fiind cel al lui Ștefan cel Mare, iar Miron Costin are ca specificitate arta descriptivă. Tot lui Costin îi este recunoscut și primul poem filozofic din literatura română- „Viața lumii”, unde sunt versificate motive ale literaturii universale, respectiv „**vanitas vanitatum et omnia vanitas**” („Deșertăciunea deșertăciunilor, totul este deșertăciune”) și „**fortuna labilis**” (soarta nestatornică). Se poate constata că perspectiva asupra destinului nu o imită întru totul pe cea a Antichității, acum existând conștiința liberului arbitru.

«OMUL ESTE MĂSURA
TUTUROR LUCRURILOR.»

IV. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN CLASICISM

Continuând demersul de a întregi „oglanda spartă” a timpului literar, observăm cum, după expansiunea spiritului renașcentist, nevoia de omenesc se disciplinează sub rigoarea Clasicismului secolului al XVII-lea. Modelul uman devine acum un laborator al rațiunii, unde „idealul normal” și echilibrul sunt reperele absolute. În această epocă, literatura, la rândul ei, devine un spațiu creator pentru sufletul uman, unde haosul baroc este înlocuit de rigoarea rațiunii. Modelul uman, reprezentat de l'honnête homme, este unul static și universal, căutând echilibrul perfect între formă și fond, Omenia clasică se manifestă prin victoria datoriei asupra pasiunii, așa cum vedem în efortul voinței lui Rodrigo din *Cidul* de Corneille, sau prin sancționarea viciilor care distorsionează natura umană, precum avariția paroxistică a lui Harpagon sau impostura religioasă a lui Tartuffe în comediile lui Molière. De la tragedia Fedrei lui Racine, mistuită de o pasiune necontrolată, până la înțelepciunea moralizatoare a *Fabulelor* lui La Fontaine sau a *Maximelor* lui La Rochefoucauld, clasicismul caută să curețe omenescul de excese prin rigoarea normei. Această disciplină a spiritului nu se rezumă doar la o simplă estetică a formei, ci fundamentează o veritabilă antropologie a moderației, unde omul nu mai este definit prin ceea ce îl face unic sau excentric, ci prin ceea ce îl face universal.

Psihologic, literatura funcționează ca un exercițiu riguros de sublimare a impulsurilor, impunând o cenzură rațională ca să protejeze integritatea individului în fața pasiunilor.

Dacă barocul lăsa emoția să se reverse neîngrădit, clasicismul transformă voința în instanță supremă. Trecerea către moralismul unor autori precum La Rochefoucauld sau La Bruyère marchează o tranziție de la acțiune la o introspecție aproape clinică, unde clasicismul nu mai inventează destine, ci descoperă arhetipuri. În „Maximele” lui La Rochefoucauld, observăm o demascare sistematică a mecanismelor de raționalizare, autorul demonstrând că virtuțile afișate sunt, de cele mai multe ori, doar vicii mascate de un amor propriu insidios. Astfel, „oglindea” timpului se reîntregește nu prin diversitate, ci prin unitate, transformând omenia dintr-o explorare liberă într-o disciplină etică menită să ofere demnitate și ordine în fața contradicțiilor existenței.

**Blaise Pascal:
Măreția Omului**

Omul nu este decât o trestie, cea mai slabă din natură, dar este o trestie cugetătoare.

(Măreția omului stă în conștiința sa).

**La Rochefoucauld:
Maximele Inimii**

Virtuțile noastre nu sunt adesea decât vicii deghizate.

Spiritul e necontentit păcălit de inimă.

V. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN ILUMINISM

Conștiința liberului arbitru s-a intensificat în secolul al XVIII-lea, acesta fiind supranumit „Secolul Luminilor” datorită manifestării iluminismului în Franța, Anglia și Germania. Iluminismul este curent cultural și ideologic bazat pe educarea maselor prin rațiune și prin știință, de unde derivă această „iluminare”. În textele din această epocă predomină ideile sociale și cele politice, deoarece iluminiștii criticau instituțiile statului (în special monarhia absolutistă și influența Bisericii în conducerea statului și în rândul cetățenilor-fapt pentru care se impune o ruptură de religie, iar teismul este înlocuit cu deismul). În plan politic, iluminismul introduce concepte democratice precum separarea puterilor în stat, drepturile omului, emiterea unei constituții, egalitatea în fața legii. **Idealul uman iluminist este filosoful, al cărui spirit rațional, satiric și laic este resimțit în creațiile gânditorilor iluminiști, aceștia axându-se pe libertatea individuală și pe cea colectivă, dar și pe raportul dintre cetățean și stat.** În literatură și în filosofie se remarcă Voltaire cu satira „Candide”, unde este criticat optimismul exacerbant, Rousseau cu teoria *Contractului social* și Montesquieu cu „Spiritul Legilor” și cu „Scrisori persane”, de asemenea o satiră politică. Această specie este prezentă și în Anglia, chiar dacă poate cu mult mai subversivă prin „Călătoriile lui Gulliver” ale lui Jonathan Swift, alegorie a societății, a naturii umane și a clasei politice redată prin acele lumi „ciudate” cu omuleți stranii (de o actualitate incontestabilă). În domeniul științific a luat amploare o revoluție a științei, datorită descoperirilor majore.

De asemenea, se dezvoltă cultura enciclopedică prin apariția primei enciclopedii - cea a lui Diderot și a lui d'Alembert. În a doua jumătate a secolului al XVIII-lea, estetica devine o știință independentă, prin „Aesthetica” lui Baumgarten, iar conceptul de „frumos” va fi analizat și de idealistii Kant și Hegel. Tot în Germania se manifestă mișcarea „Sturm und Drang” (traducerea promovată de critica literară fiind „Furtună și avânt”), reprezentată de Johann Wolfgang von Goethe cu „Suferințele tânărului Werther” și „Faust”, de Friedrich Maximilian Klingler și de Friedrich Schiller. exemplificat prin **spiritul practic** al lui *Robinson Crusoe* de Daniel Defoe, care reface civilizația de la zero prin muncă și evoluția umanității prin pragmatism, sau prin **spiritul critic** al lui Gulliver al lui Jonathan Swift, care demască orgoliul uman în călătoriile sale. De la **lupta pentru toleranță** în *Nathan cel înțelept* de Lessing, la **optimismul lucid** al lui *Candide* de Voltaire (care ne îndeamnă să ne „cultivăm grădina”) și până la **drama cunoașterii absolute** în *Faust* de Goethe, iluminismul crede neclintit că **rațiunea poate scoate omenirea din întuneric**. „Sturm und Drang” este o reacție împotriva raționalismului iluminist, facilitând începutul manifestării romantismului. În paralel, în spațiul românesc, aceeași perioadă este marcată de activitatea Școlii Ardelene din Transilvania. Gheorghe Șincai, Samuil Micu și Petru Maior au elaborat teze în favoarea latinității, cu scopul de a susține drepturile naturale ale românilor, deoarece aceștia se aflau în conflict cu regalitatea ungară, care refuză să le acorde drepturi depline, românii fiind excluși din „națiunile privilegiate”.

Lucrări precum „Istoria pentru începutul românilor în Dachia” (Maior), „Istoria și lucrurile și întâmplările românilor” (Micu), „Hronica românilor și a mai multor neamuri” (Șincai), „Supplex Libellus Valachorum” și „Lexiconul de la Buda” continuă (deși cât se poate de exagerat pe alocuri) ideile istorice ale cronicarilor moldoveni umaniști. Astfel, iluminismul românesc surprinde problema etnogenezei drept una de natură politică. Totuși, la începutul secolului al XIX-lea, Ion Budai-Deleanu, un alt reprezentant al Școlii Ardelene, scrie prima epopee în limba română- „Țiganiada”. Aceasta este o epopee eroică, satirică și comică, alcătuită din douăsprezece cânturi. Prologul face o trimitere la epopeile antice, fiind semnat cu anagrama Leonachi Dianeu. Notele de subsol oferă textului o construcție inedită, deoarece formează un metatext care conferă întregului text un efect polifonic. Astfel, literatura iluministă surprinde **nevoia umană de revendicare și de reconfigurare a lumii exterioare.**

Așadar, odată cu iluminismul, omul transformă nevoia de omenesc într-o acțiune militantă pentru emancipare, pentru cultură și educație. Omenia nu mai este doar o virtute privată, ci un „contract social” și un drept la fericire. „Omul Luminilor” nu se mai roagă pasiv, ci acționează rațional pentru a-și stăpâni soarta, modelul uman fiind acum cel al „omului care acționează” (Ago, ergo sum). Omenia se redefinește prin toleranță și dreptul la fericire prin acțiune, literatura devenind un vehicul filozofic ce dezbate condiția umană.

Scriitorii epocii nu fac doar artă; ei dezbat condiția umană.

**Omul care
Supraviețuiește**

Robinson Crusoe
(Daniel Defoe)
Mitul civilizatorului și
pragmatismul.

**Omul care
Critică**

Călătoriile lui Gulliver
(Jonathan Swift)
Satira și relativitatea
adevărului.

**Omul care Caută
Absolutul**

Faust (Goethe)
Drama cunoașterii și a
mântuirii prin faptă.

Mișcarea *Sturm und Drang* («Furtună și Avânt») — revolta geniului împotriva regulilor.

VI. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN ROMANTISM

Nevoia umană de reconfigurare a lumii este perpetuată de romantici, care însă o îndreaptă spre lumea interioară. Romantismul este curentul care corespunde începutului secolului al XIX-lea. Prefața dramei istorice „Cromwell” de Victor Hugo constituie manifestul general acceptat al romantismului, fiindcă Hugo pledează pentru libertatea artei și pentru coexistența categoriilor estetice, categorii care sunt introduse în artă tot de către romantici. Romantismul este, ca orice alt curent, reacționar, opunându-se rigurozității clasicismului (regula celor trei unități, raționalismul, precizia, rolul moralizator). Astfel, se cultivă **dorința de libertate, pasiunea pentru creație și autenticitatea sentimentelor**. Această interiorizare profundă creează o ruptură între omul romantic și lumea reală, ruptură evidențiată prin procedeul artistic al antitezei și al „witz”-ului. Fiind atât de impulsivat de propriile convingeri, omul romantic este **un om al revoltei**, precum ilustrează și evenimentele anului 1848. Această revoltă împotriva ordinii sociale și spirituale poate fi echilibrată numai cu o **evadare din real**. De aceea, visul și fantezia sunt atitudinile emblematice ale eului romantic. Prin intermediul acestora, omul se refugiază în niște „universuri compensatorii” (Ioana Em. Petrescu), anume natura, istoria, iubirea, filosofia, folclorul, creația. Aceste dimensiuni sunt de factură idealistă, devenind pretexte ale reflecției asupra relației dintre eu și lume. În tablourile lui Caspar David Friedrich, natura este o sugestie tumultuos de sensibilă a meditației interioare mai mult decât una a unui prilej de escapism.

Aceeași afirmație se poate face și despre „Imnuri către noapte” ale lui Novalis, fiindcă noaptea este sugestia sentimentelor condensate care învăluie ființa după trăirea unui moment de maximă intensitate (moartea logodnicei poetului), fiind un mijloc de a cunoaște eternitatea.

Figurile romantice sunt **excepționale în situații excepționale**, ilustrând un vârtej al stărilor omului, deși împinse la extrem. Diversitatea categoriilor estetice redă acest vârtej al trăirilor interioare și al întrebărilor existențiale, care dobândesc o formă revoluționară la nivelul construcției și al mesajului. Un alt text romantic este „Demonul” lui Lermontov, care captează iubirea imposibilă și suferința eternă prin antiteza înger-demon și prin conflictul permanent dintre **aspirație și dorință**. Totodată, se afirmă și genul gotic prin „Frankenstein” al lui Mary Shelley și prin povestirile lui Edgar Allan Poe, scrieri care clădesc o atmosferă sumbră și decadentă cu intervenția supranaturalului. Starea de teroare este construită treptat, iar spațiul este contaminat de aceasta, devenind claustrant.

În literatura română, romantismul cunoaște trei etape de formare: preromantismul (reprezentat de perioada pașoptistă), romantismul eminescian (cel „înalt”) și post-eminescian sau neoromantism. Literatura pașoptistă avea ca scop manifestarea conștiinței naționale și pronunțarea unei literaturi naționale. Poeti-revoluționari precum Ion Heliade-Rădulescu („Curierul românesc”, „Sburătorul”), Vasile Alecsandri (pasteluri și dramaturgie) și Grigore Alexandrescu (fabule și poezia ruinelor) au contribuit la formarea unei literaturi unitare. Manifestul pașoptismului românesc este „Introducțiunea” lui Mihail Kogălniceanu, din primul număr al revistei Dacia Literară, apărut în 1840.

Kogălniceanu susține combaterea imitației și a traducerilor (întrucât „nu fac o literatură”), literatura cu specific național, unitatea limbii și dezvoltarea unui spirit critic („Critica noastră va fi nepărtinitoare. Vom judeca cartea, iar nu persoana”). Nuvela „Alexandru Lăpușneanul” a lui Costache Negruzzi respectă toate aceste obiective, ceea ce îi justifică publicarea în primul număr al revistei. Nuvela romantică ilustrează comportamentul despotice al domnului Moldovei, Alexandru Lăpușneanul, întors pentru a doua domnie. Nuvela are ca surse de inspirație cronicile cronicarilor moldoveni, însă cu anumite adaptări, iar în text sunt prezente procedeele romantice specifice.

În spațiul românesc, romantismul propriu-zis este conturat de întreaga operă a lui Mihai Eminescu prin complexitatea lexicului, a temelor și a elementelor de prozodie. Textele sale, atât în versuri, cât și în proză, surprind **condiția omului de geniu** supus pendulării între viață și moarte, între efemer și etern. Dintre acestea, pot fi mult prea sumar precizate: „Luceafărul”, „Floare albastră”, „Sărmanul Dionis”, „Memento Mori”, „Avatarii faraonului Tla”, „Cezara”, „Glossă”, „Pe lângă plopii fără soț”, „Cum universu-n stele...”, „Scrisorile (Satirele)”, „Epigonii”. Datorită influenței sale majore în conturarea limbii române, după moartea sa timpurie din 1889 s-a manifestat un fenomen de epigonizare, evidențiat de neoromantismul de la finalul secolului al XIX-lea și începutul secolului al XX-lea, preponderent în poeziile lui Octavian Goga și Alexandru Macedonski. Se poate deduce faptul că omenia în stare brută a omului romantic este însuși spiritul său pe care și-l vrea zadarnic fără margini.

Sintetizând, romantismul aduce o reacție febrilă, propunând „utopia omului complet”, unde subiectivitatea și sensibilitatea devin măsura tuturor lucrurilor.

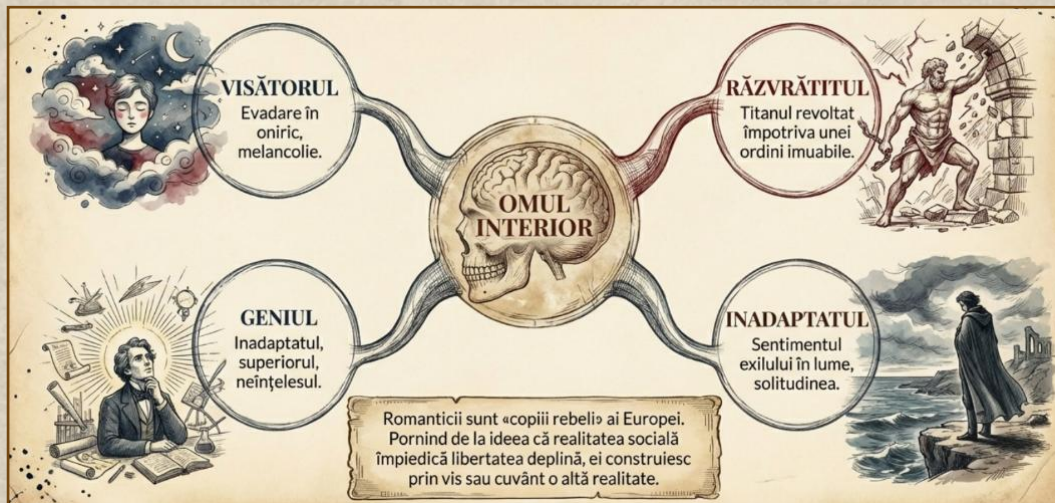
Modelul uman explodează în ipostaze de excepție: *geniul neînțeles, rebelul sau visătorul*. Omenia romantică este una a absolutului, regăsită în sacrificiul moral, în validarea suferinței ca sursă de artă și în transformarea „anormalului” în geniu.

Eroul trăiește sub semnul antitezei, oscilând între sublim și grotesc, așa cum apare în evoluția morală a lui Jean Valjean din *Mizerabilii* de Victor Hugo, în melancolia cosmică a *Luceafărului* lui Eminescu sau în setea de iubire a *Demonului* lui Lermontov. De la eroismul istoric din *Ivanhoe* de Walter Scott, la explorarea tenebrelor în proza lui Edgar Allan Poe sau la drama creaturii însingurate în *Frankenstein* de Mary Shelley, putem concluziona cu ideea că omul romantic este un „monstru” de frumusețe și suferință care refuză mediocritatea realului.

În literatura română, modelul suprem este, așadar, cel al geniului eminescian, unde setea de absolut se ciocnește de condiția umană limitată, marcând o suferință metafizică profundă.

Refuzul mediocrității
și setea de **absolut**.

Transformarea
«anormalului» în geniu.

VII. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN REALISM

Totuși, omul nu este într-un totu guvernare de forța aceea dionisiacă a spiritului, fiind simultan înzestrat cu discernământ, iar alegerile fiecăruia relevă întâlnirea permanentă dintre calități și defecte. Pentru a crea o contrapondere față de zbuciumul sentimental al romanticilor, scriitorii realiști ai secolului al XIX-lea propun o altă abordare a lumii și deci, a literaturii. Realismul se caracterizează prin obiectivitatea naratorială, cu scopul de a reda toate aspectele sociale, pe care le lipsește de idealismul romantic, coborându-le în lumea concretă. Prin veridicitate și verosimilitate, universul realist impune o lume fără măști, ilustrând natura umană în forma sa cea mai brută, cea firească. În volumul eseistic de critică literară „Le Réalisme” din 1857, Jules-François Champfleury teoretizează curentul, susținând că artistul trebuie să observe viața, iar opera sa să reflecte concis realitatea. Cu toate acestea, principiul fundamental al romanului realist poate fi identificat și mai devreme în scrierile lui Stendhal, într-un pasaj din „Roșu și negru” (subintitulat și „Cronica anului 1830”). Romanul este perceput ca fiind „o oglindă purtată de-a lungul unui drum” care reflectă „când seninul cerului, când noroiul mocirlelor”. Această concepție este ilustrată și de construcția protagonistului Julien Sorel, acesta încadrându-se în tipologia parvenitului care oscilează între calea preoției și între cea militară (modelul său este Napoleon Bonaparte), însă acesta își depășește statutul pe nedrept, fie prin înșelătorie, fie prin partenerile sale, fiecare acțiune a personajului contribuind la degradarea sa morală, echivalată cu moartea fizică.

Personajele realiste sunt construite din „lumini și umbre”, încapsulând binele și răul. „Doamna Bovary” de Gustave Flaubert este o altă operă fundamentală pentru literatura realistă, fiind o critică subtilă la adresa romantismului. Finalul impune constatarea că nu toate idealurile sunt necesare și nu trebuie urmate, deoarece ele nu sunt neapărat înălțătoare, ci se pot preschimba cu ușurință în tragic. Tragedia lui Charles Bovary e aceea a unei încrederi și a unei rațiuni atât de oarbe încât se transformă în inconștiență, în timp ce tragedia Emmei Bovary e faptul că nu și-a temperat nici sentimentele și nici convingerile, otrăvindu-se fiindcă nu era capabilă să renunțe la ele și să își accepte condiția care, din multe puncte de vedere, putea fi apreciată negreșit. Spre deosebire de preferința pentru expunerea predominantă a conflictului interior din opera lui Flaubert (conflict care îl determină pe cel exterior), Honoré de Balzac inversează acești poli în „Comedia Umană”. În acest ciclu se înscriu romane precum „Moș Goriot”, „Iluzii pierdute” și „Eugénie Grandet”. Prin descrierile obiective ale cadrelor cotidiene și ale comportamentelor personajelor, naratorul balzacian reliefează degradarea socială din cauza banilor și a dorinței de înavuțire, banul fiind „Dumnezeul omului modern”. Personajele realiste sunt tipologii (avarul, arivistul, adultera, „fata bătrână”, intelectualul, orfanul, senilul) prin intermediul cărora se conturează o frescă socială cu caracter general valabil, fiind o analiză dură a normelor și a impactului societății asupra existenței individuale și colective, acest fapt fiind valabil și pentru operele realiste ale lui Gogol, Turgheniev, Dostoievski, Tolstoi și Cehov.

În spațiul românesc, originile realismului corespund cu a doua jumătate a secolului al XIX-lea, prin „Ciocoi vechi și noi” de Nicolae Filimon, alături de „Amintiri din copilărie” și de povestirile lui Ion Creangă (cu mențiunea că în ele se regăsește și realismul de tip fabulos). Analizând aceste opere la nivel structural și tematic, se justifică afirmația criticului literar Tudor Vianu, conform căruia „primul nostru realism este memorialistic”. Această distanțare de retrospectivă este întâlnită în nuvelele realiste ale lui Ioan Slavici, în acestea remarcându-se și aspectul psihologic. Realismul românesc se desăvârșește în perioada interbelică, „Ion” de Liviu Rebreanu fiind apreciat drept „primul roman obiectiv din literatura română” de către E. Lovinescu. În proza sa (printre care amintim și „Ciuleandra” și „Pădurea spânzuraților”), Rebreanu provoacă și redă limitele conștiinței umane. Pe model balzacian, „Enigma Otiliei” de G. Călinescu schițează realitatea decadentă a societății burgheze bucureștene de la începutul secolului al XX-lea. Mihail Sadoveanu se particularizează prin realismul mitic („Baltagul”, „Creanga de aur”). Deși cu soarta aflată la latitudinea regimului comunist, Marin Preda continuă tradiția culturală promovată anterior și în perioada postbelică, prin publicarea celor două volume din „Moromeții” (I în 1955, al II-lea în 1967). Schimbarea pilonilor morali și sociali este surprinsă prin realismul cu temă rurală, vizând criza treptată a lui Ilie Moromete, a cărui lume se năruie irevocabil. Romancierul realist demonstrează luciditatea, răul și binele omului, lăsând cititorul să aprecieze sau să deprecieze personajul, norma, mediul.

Realismul coboară privirea către „omul obișnuit”, văzut ca un produs al mediului său social, transformând literatura într-o oglindă veridică a societății, documentând „noroii din bălți” alături de aspirațiile umane. Omenescul realist este definit de determinismul social și de lupta pentru ascensiune, unde puterea distructivă a banului dizolvă legăturile de sânge, temă centrală în *Moș Goriot* de Balzac. Exemplele sunt anatomii ale dorinței: ambiția tânărului Rastignac sau sacrificiul patern tragic al lui Moș Goriot, iluziile distructive ale Emmei Bovary a lui Flaubert sau drama metafizică a Annei Karenina a lui Tolstoi. **Omenia** realistă constă în capacitatea de a documenta suferința fără idealizare, de la lupta pentru independență a Norei lui Ibsen la radiografia „abisurilor sufletului” în romanele lui Dostoievski. În literatura română, acest model al „condiționării sociale” este magistral surprins de Liviu Rebreanu în romanul *Ion*, unde pământul devine o forță a naturii care strivește individul, sau de Ioan Slavici în *Moara cu noroc*, unde dezumanizarea prin lăcomie este radiografiată cu o precizie chirurgicală. Deși obiectiv, realismul critică și nu normalizează, doar noi ca societate perpetuăm ce ne dezgustă din ceea ce citim. În felul său în aparență distant, realismul nu ne împinge doar spre rădăcinile realității, ci și înspre dorința de a le smulge. **Omul realist este revoltat, însă conștient.** Prin acest „mimesis” adeseori morbid, realismul trebuie să oglindească lumea în deplinătatea degenerării ei pentru a declanșa o reacție în conștiința colectivă, iar acea reacție este doar o altă oglindă a societății. **Omenia și omenescul s-au pierdut, au devenit vulgare, defectuoase și fragile.**

MOTORUL DE CREARE A PERSONAJULUI

IDENTITATE (HISTORY)

Nu apar într-un vid.

- Genealogie clară
- Nume și istoric detaliat
- Context familial precis

PSIHOLOGIE (THE AI)

Umanitate Defectuoasă.

- Personaje “rotunde” și complexe
- Conflicte interne și motivații contradictorii
- Nici îngeri, nici demoni

MEDIUL (THE MAP)

Ancorarea Socială.

- Produs al momentului istoric
- Condiționat de factori economici
- Raport direct Om-Mediu

„Romanul este o oglindă purtată de-a lungul unui drum.” – Stendhal

VIII. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN SIMBOLISM

La cumpăna secolelor, simbolismul retrace modelul uman în abisurile conștiinței, unde „omul simbolist” explorează starea de *Spleen* – un amestec de angoasă și dezgust față de lumea mercantilă. Omenia se refugiază în sugestie și în „magia limbajului”, unde poetul caută o „limbă universală” prin sugestie și corespondențe sinestezice. De la „estetica urâtului” a lui Charles Baudelaire (unde putrefacția devine artă), la „muzica înainte de toate” a lui Paul Verlaine sau la „deregarea tuturor simțurilor” propusă de Arthur Rimbaud, omenescul este acum o căutare a corespondențelor ascunse între sunet, culoare și parfum. Stéphane Mallarmé și Guillaume Apollinaire duc acest model spre o esențializare care pregătește modernitatea. Dacă Charles Baudelaire inovează prin „estetica urâtului”, transformând degradarea materiei în artă, în spațiul românesc, această nevoie de evadare din cotidianul banal și obsesia declinului sunt esențializate în lirica lui George Bacovia, unde „atmosfera de plumb” și nevroza devin mărci ale unei sensibilități moderne chinuite.

**Eu este un altul (*Je est un autre*) –
depersonalizarea totală a creatorului.**

IX. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN MODERNISM

Această pierdere a valorilor este reinterpretată în modernismul secolului al XX-lea, în care pierderea esenței umane coincide cu o **criză identitară**. Schimbările socio-economice alerte (revoluția industrială, tragedia ambelor războaie mondiale) impun omului modern **conștiința existențială**. Existența devine fragilă, atât de fragilă încât sensul său trebuie găsit și redefinit. Fiindcă societatea nu oferă un răspuns și chiar determină această **neliniște ontologică**, omul modern se refugiază în sine însuși, fapt observat prin recurența tehnicii introspecției în proza modernistă. Eul devine singurul pilon de relativă certitudine într-o lume a haosului, marcată de schimbări intense și alerte, lume cu care omul modern nu se mai identifică pe deplin. Pentru unii autori moderniști, **memoria** reprezintă un mecanism de evadare, singura cale de întoarcere într-un timp trecut, ideal prin simplitatea sa. **Memoria involuntară și fluxul conștiinței** dezvăluie nevoia omului de a combate efemeritatea propriei ființe, de a crea o paralelă între trecut și prezent, până când acestea coincid. Episodul cu madlena, cu infuzia ceaiului și cu clopoțelul din „În căutarea timpului pierdut” de Marcel Proust anticipează reflecția finală a naratorului în „Timpul regăsit”, anume aceea că timpul nu este o entitate divizată, ci una care se păstrează neconținut în ființă, fără a se pierde și fără a fi separabil, deoarece „clinetul acesta stăruise mereu acolo”, în ciuda iluziei clipei de a părea fulgurantă. Prin solilocviile din „Valurile”, Virginia Woolf inovează nu numai construcția romanescă (alături de „Ulysse” a lui Joyce, o reinterpretare complexă și subtilă a „Odiseei” lui Homer), ci și abordarea temei timpului și a identității.

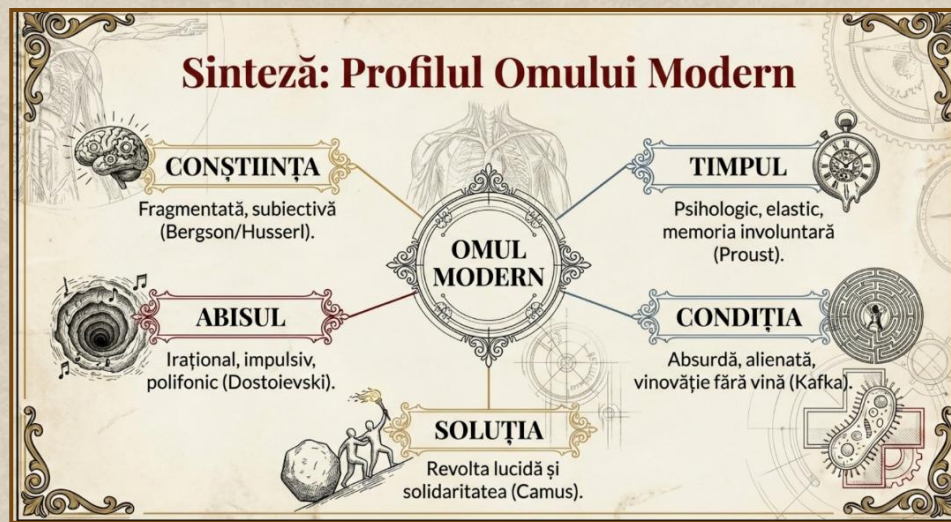
Bernard, Jinny, Louis, Neville, Rhoda și Susan sunt mai mult niște voci narative decât niște personaje propriu-zise, care, dincolo de splendidul experiment stilistic, conturează **condiția dilematică a identității omului**. Existența este asociată cu imaginea unei mări la răsărit, la miazăzi și la asfințit, finalul fiind acela că „Valurile se spargeau pe țarm”. Astfel, omul este perceput drept un val pe marea timpului, propulsat de propriile alegeri și reflecții al căror sfârșit este inevitabil. Într-o manieră obiectivă, modernismul lui Franz Kafka se evidențiază prin construcția textelor (intrarea bruscă în intrigă, atmosfera de angoasă, nerezolvarea conflictului, sfârșitul subit), opera sa având o profundă latură existențialistă, cu decenii înainte ca acest sistem filosofic să fie concretizat. Nuvela „Metamorfoza” tratează absurdul și neajunsul existențial, alături de romanele „Procesul” și „Castelul”, în toate acestea remarcându-se alienarea individului supus normelor birocratice. Totuși, de la un sistem social, aceste norme evoluează înspre unul existențial, semnalând imposibilitatea omului de a se reconcilia cu lumea și de a-i oferi însemnătate. După cel de-Al Doilea Război Mondial, se manifestă **existențialismul**, curent care se afirmă atât în filosofie, cât și în literatură. Simone de Beauvoir, Jean-Paul Sartre și Albert Camus propun diferite soluții pentru problema descifrării sensului ontologic. În timp ce Beauvoir și Sartre se axează pe libertatea și pe responsabilitatea individuală de a găsi un sens, Camus își elaborează sistemul filosofic al absurdismului, conform căruia lumea este inerent lipsită de sens, iar omul trebuie să se bucure de această conglomerată cosmică a absurdului, nu să încerce să îi impună un sens. Cele mai cunoscute opere ale lui Camus sunt eseul „Mitul lui Sisif”, nuvela „Străinul” și romanul „Ciuma”.

Cel din urmă încapsulează toate dimensiunile fundamentale din opera lui Camus - absurdul, revolta (prin negarea sensului) și iubirea. „Ciuma” este o pledoarie adresată binelui din oameni, un îndemn la a nu fi pasiv în fața răului care poate fi trimis oricând „să moară într-o cetate fericită”.

Pentru a sintetiza modernismul românesc, ne vom întoarce în România interbelică. Modernismul a constituit o mișcare culturală amplă, prin intermediul căreia literatura și poezia au cunoscut o perioadă de înnoire. La noi, modernismul se opune tradiționalismului. Fluxul conștiinței, memoria involuntară și introspecția sunt preluate de romancierii români (Cella Serghi, Camil Petrescu, Mihail Sebastian, Max Blecher), conformându-se teoriei sincronismului a lui E. Lovinescu. Poezia română modernistă este extrem de ramificată, oscilând între reflexivitatea sensibilă a poeților precum Blaga, Arghezi, Isanos, ermetismul inconfundabil al lui Barbu și „nonsensul” avangardist. În ceea ce privește literatura absurdului, piesele lui Eugen Ionescu (deși scrise în exil) stau cu ușurință lângă cele ale lui Beckett. „Scaunele”, „Cântăreața cheală” și „Rinocerii” sunt texte care abordează condiția existențială a omului modern, individul fiind plasat într-un univers teatral abstract, absurd, ironizator. În timp ce tradiția culturală interbelică românească e sugrumată de proletcultiști în genul Beniuc și Toma, literatura „de afară” evoluează înspre postmodernism. Astfel, literatura este înțeleasă drept un labirint al experimentelor, cu un discurs parodic și intertextual, din care nu lipsește neapărat profunzimea doar pentru că predomină colocvialitatea (un exemplu pertinent în acest sens fiind absolut orice text de Borges).

Modernismul secolului XX fragmentează viziunea asupra unității umane, propunând un „personaj analitic” marcat deci de criza identității. Modelul uman este „omul abisal” sau „omul absurd”. **Omenia se redefinește ca revoltă lucidă și solidaritate în fața neantului**, așa cum arată Dr. Rieux în *Ciuma* lui Albert Camus, sau ca efort de recuperare a sinelui prin memoria involuntară, în opera lui Marcel Proust. De la vinovăția fără vină a lui Josef K. în *Procesul* de Kafka, la monologul interior polifonic al lui Leopold Bloom din *Ulise* de James Joyce, până la tragicul deriziunii în teatrul lui Eugen Ionescu sau Samuel Beckett, modernismul caută să aducă „misterul uman” la lumina zilei într-o lume desacralizată. Modernismul românesc aduce modelul „intelectualului inadapdat”, reprezentat de eroii lui Camil Petrescu (Ștefan Gheorghidiu), a căror omenie rezidă într-o căutare febrilă a absolutului în iubire și cunoaștere, respingând compromisul social. Literatura devine acum un instrument de investigare a „esențelor pure” și a timpului subiectiv. În umbra marilor ideologii, modelul uman sub totalitarism este cel al „victimelor atomizate”, strivite de un sistem care vrea să reducă persoana la un „individ fără importanță”, dar capabile de o rezistență spirituală acerbă. **Omenia devine aici un act de rebeliune prin iubire și creație**. Exemplele sunt cutremurătoare: maestrul lui Mihail Bulgakov, care demonstrează că „manuscrisele nu ard”, rezistența prin credință a lui Nicolae Steinhardt în universul concentraționar sau memoria ca formă de supraviețuire. Omenia se refugiază în „spațiul inviolabil” al conștiinței, unde creația și memoria rămân singurele refugii ale adevărului. Rezistența spiritului este

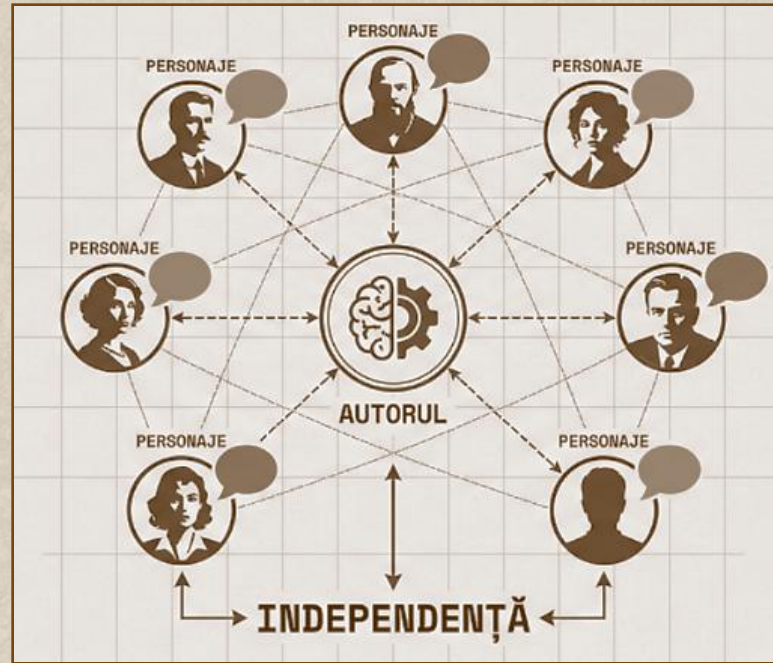
demonstrată prin memorialistica românească: Anita Nandriș-Cudla ne oferă o lecție de supraviețuire după 20 de ani în Siberia, iar Valeriu Gafencu, „Sfântul închisorilor”, găsește libertatea sufletească prin taina iubirii în cele mai crunte condiții de detenție. Literatura devine singurul refugiu al adevărului în fața controlului total exercitat de „Fratele cel Mare” din distopia lui George Orwell. Scriitori precum Umberto Eco, Clarice Lispector, Gabriel García Márquez, Julio Cortázar, Mario Vargas Llosa și filosofii Jacques Derrida, Michel Foucault și Gilles Deleuze revoluționează scena culturală din a doua jumătate a secolului al XX-lea.

X. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE ÎN POSTMODERNISM

În România, postmodernismul se manifestă puțin decalat, la finalul anilor '70 și la începutul anilor '80, datorită activității *Cenaclului de Luni* al lui Nicolae Manolescu, din care fac parte Traian T. Coșovei, Matei Vișniec, Simona Popescu și Mircea Cărtărescu. Textele postmoderne, fie poezie sau proză, respectă principiul de „a coborî literatura în stradă” și de aceea, ele sunt o literatură a cotidianului, a confesivității și a pasișării (amintim volumul „Juventus” și romanul „Exuvii” de Simona Popescu, alături de „Poema chiuvetei” și „Levantul” de Mircea Cărtărescu). Poate cea mai experimentală și emblematică scriere a literaturii române din această perioadă este „Femeia în roșu”, scrisă în șaptesprezece zile de Adriana Babeți, Mircea Mihăieș și Mircea Nedelciu, un roman-reportaj postmodern care înglobează toate tehnicile curentului în care se încadrează. În fine, postmodernitatea cultivă un model uman pluralist și ironic, care refuză ierarhiile rigide. Omul postmodern navighează printre cioburile culturii anterioare, valorizând banalul și intertextualitatea. Omenia se manifestă prin acceptarea diversității și prin jocul perpetuu cu formele, așa cum vedem în romanele lui Umberto Eco sau în poezia care „coboară în stradă”, reintegrând omenescul într-o lume a simulacrelor și a rețelelor, fără a uita că sub fiecare ciob de oglindă se află, încă, nevoia noastră de a ne recunoaște. În literatura română, Generația '80 (reprezentată de Mircea Cărtărescu) realizează o „desolemnizare” a poeziei, unde „poema chiuvetei” se poate întâlni ironic cu modelul eminescian al Luceafărului, căutând omenia în detaliile cele mai prozaice aspecte ale existenței.

Prin urmare, modernismul (cu toate ramurile sale) dezvăluie o înșiruire de nevoi umane: de a crea, de a înțelege, de a experimenta, de a inova, de a conștientiza ceea ce a fost înainte și ce e acum. Poate că cea mai omenească latură a omului modern este încercarea lui de a se (re)găsi.

X. NEVOIA DE OMENESC ȘI DE OMENIE... AZI

Așa ajung la tine, omule contemporan... îmi permiți să mă adresez cu „tu”? Ești eul meu, până la urmă... aș vrea să te întreb câteva lucruri: când a fost ultima dată când ai făcut o faptă bună? când a fost ultima dată când ai citit ceva? Și prin „citit” nu mă refer la rezumate, la reclame și la postări mediocre pe rețelele de socializare. Când ai fost ultima dată atât de prins într-o lectură, încât ai uitat de toate ecranele la care ai acces? Dă-mi voie să presupun că nu prea curând... simt că dacă ți-aș zice ceva de simulacre și simulări și ce-a vrut să spună un anume Baudrillard, te-ai uita la mine ca la mașini străine și ai continua să-ți generezi imagini și rezumate cu noul tău prieten cel mai bun, drăguțul de Chat GPT. Tu n-ai idee și nici că ți-ar păsa că din prompt-urile tale se irosește apă și finanțezi guverne, toate astea pe lângă faptul că te tâmpește foarte simplu de cap. Nu te învinovățesc, ai totul la îndemână, cine sunt eu să neg confortul secolului al XXI-lea în care te cauți și te pierzi... **toată omenia ta e tehnologizată**, ce era omenesc acum o fi tot așa, atâta că în spațiul virtual. Țin să îți reamintesc că ce e eficient pe moment nu este neapărat practic și pe termen lung, dragul meu eu contemporan. De aceea, te invit să citești (și cinci pagini pe zi, nu mai mult), fiindcă ai totul la dispoziție, poate chiar descoperi că îți place literatura contemporană (care poate fi de calitate, dar trebuie descoperită și e de datoria noastră să o încercăm, deoarece ea supraviețuiește numai prin noi). Te îndemn să îți folosești resursele într-un mod etic și pentru dezvoltarea ta, nu să îți prăjești creierul cu „doom scrolling” și cu „discuții” cu roboței AI când ai oameni lângă tine.

Dar nu, tu vrei să-ți faci roboțelul ăla toată treaba, să-ți genereze „artă”, că e mai ușor să îi dai lui niște instrucțiuni decât să încerci tu să faci ceva sau să cauți tu un tablou sau să mergi într-un muzeu de artă, toate acestea ar fi o „pierdere de timp” și ar presupune să îți asumi că nu cunoști atât de multe lucruri precum te iluzionează bula ta de algoritm. Roboțelul ăla, într-adevăr, poate face multe... îți face teme, îți scrie versuri și-ți produce muzică, ba chiar te consiliază dacă-i ceri... problema e că nu e nimic original, e un joc de algoritmi care îți dă dreptate, nu te confruntă, nu asta-i treaba lui. Puțin îi pasă lui de gândirea ta critică, de abilitatea de concentrare și de căutare, să nu mai zic dacă verifici informațiile pe care ți le dă sau nu. El doar te asistă cum te pierzi pe tine când îl folosești exagerat. Totuși, nu spun că e întru totul nociv, atunci când e utilizat cu măsură, dar mă îndoiesc că i-ai cerut tu vreodată să îți facă recomandări de lectură pe care chiar să le citești după aceea. Dacă vrei să îl folosești corect, înțelege că el nu e vreun artist și n-are sentimente, așa că nu-i cere să-ți genereze niciun fel de „artă”. Eul meu contemporan, nu e deloc bine să pierzi conexiunea cu tine, cu oamenii, cu lumea, cu literatura și sper să nu înțelegi acest lucru prea târziu, când ești la vreun examen și te chinui să scrii o frază cu mintea ta vreaște, nu cu cea intactă a roboțelului la care n-ai acces. **Unde e omenia din tine?**

Te rog să nu îmi zici că e în telefon. Înțeleg că societatea noastră e hiperindividualistă, dar te rog să nu trăiești doar în hiperrealitatea ta.

Uite, să zicem că pot înțelege profesorii care își fac planificările cu inteligența artificială, însă și acolo după ce dobândesc niște experiență în predare și pur și simplu vor să evite corvoada redactării repetitive a unor noțiuni pe care le stăpânesc, sau materialele de care se slujesc la curs pentru a crea o reprezentare vizuală care să faciliteze învățarea elevilor. Uite, așa pot să aprob roboțelul generativ, căci nu anulează formarea unei legături reale dintre profesori și elevi, cât timp profesorul își demonstrează implicarea și nu se rezumă doar la „inteligența” algoritmică, ci și la cea didactică și emoțională. Inteligența artificială nu e neapărat nocivă (nu putem contesta efectul pozitiv în știință și în medicină), dar depinde de tine, omule contemporan, cum o folosești pe cea generativă, care ți-e atât de la-ndemână. Nu te mulțumi cu puțin, ci caută să cunoști, că nu-i totuna dacă-ți spune AI-ul despre cum există alienare în „Străinul” sau dacă ai ține tu un exemplar în mână și ți-ai deschide tu însuși sufletul „în fața tandrei nepăsări a lumii”. Ultima mea rugămintă față de tine, omule contemporan, e să nu îți pierzi sufletul în sinteze și în eficacitate. Nimic din aceste pagini pe care tocmai le-ai citit nu ar fi existat dacă eu și toate numele menționate am fi procedat la fel.

În concluzie, nevoia de omenesc și de omenie poate fi certificată drept fundamentul oricărei literaturi și al oricărei arte, indiferent de secol. Fiecare moment al istoriei reflectă o fațetă umană care nu este negată, ci este proiectată în artă, reflectând toate aspectele ființei umane.

Fără literatură, acel omenesc sensibil și conștient din noi se pierde. În această pierdere dăinuie vinovăția noastră care ne orbește atât de puternic încât rămânem cu impresia că încă vedem clar-lucru imposibil în lipsa culturii. Omenia noastră provine din cultivarea acestei conștiințe culturale și chiar din sporirea acesteia, căci nu degeaba „**omul a fost înzestrat cu un destin creator**” (Blaga), nu cu unul generator. Trebuie să ne bucurăm de aptitudinea noastră de a cunoaște și de a crea, integrând în ea omenescul și omenia, alături de toate celelalte nevoi subsumate acesteia.

*“Omul este **un mister**. Trebuie să aduci acest mister la lumina zilei... eu mă ocup cu acest mister, căci **vreau să fiu om**.” (F.M. Dostoievski)*

A decorative border with floral and scrollwork motifs in a light brown color, framing the central text. The border consists of a double-line frame with ornate corner and mid-side decorations.

ACTIVITĂȚI DIDACTICE

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

1. În Antichitate, cine erau cele trei surori care decideau durata vieții și momentul morții?

A

MUZELE

C

PARCELELE

B

MOIRELE

D

IELELE

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

2. Care este modelul uman central al Evului Mediu?

A

HOMO
UNIVERSALIS

C

L'HONNÊTE
HOMME

B

HOMO
RELIGIOSUS

D

HOMO LUDENS

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

3. Conceptul de „antropocentrism”, specific Renașterii, presupune că:

A Divinitatea este
centrul universului.

C Omul devine
subiectul central al
artelor și al științei.

B Destinul este
implacabil și nu
poate fi schimbat.

D Revolta la adresa
instituțiilor.

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

4. Conflictul central în tragedia clasică (ex: *Cidul* de Corneille) se dă între:

A PASIUNE ȘI
DATORIE

C VIS ȘI REALITATE

B INDIVID ȘI
SOCIETATE

D VIAȚĂ ȘI MOARTE

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

5. Ce motto definește spiritul pragmatic al „omului luminilor”?

A „CRED, DECI
 EXIST.”

C „SUFĂR, DECI
 EXIST.”

B „ACȚIONEZ, DECI
 EXIST.”

D „TRĂIESC, DECI
 EXIST.”

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

6. În Romantism, modelul uman este reprezentat de:

A Omul obișnuit,
produs al mediului
social.

C Geniul neînțeles,
rebelul sau visătorul.

B Victima atomizată a
sistemului.

D Filozoful și înțeleptul

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

7. Care curent literar transformă literatura într-o „oglină purtată de-a lungul unui drum”?

A SIMBOLISMUL

C MODERNISMUL

B REALISMUL

D ROMANTISMUL

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

8. Starea de „spleen”, caracterizată prin angoasă și dezgust față de lumea mercantilă, aparține:

A SIMBOLISMULUI

C CLASICISMULUI

B REALISMULUI

D ROMANTISMULUI

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

9. Ce personaj modernist român caută absolutul în iubire și cunoaștere, refuzând compromisul?

A ȘTEFAN
GHEORGHIDIU

C OTILIA

B ION

D ELA

Activitatea 1

„Călătorie prin oglinda timpului” – test grilă

Alegeți varianta corectă pentru fiecare întrebare.

10. În Postmodernitate, omenia se manifestă prin:

A Refuzul oricărei
tradiții.

C Supunerea totală față
de rațiune.

B Respectarea rigorilor
și echilibrul.

D Recuperarea tradiției
prin ironie și
intertextualitate.

Activitatea 2

„Modele și autori” – exercițiu de corespondență

Asociați modelul uman/conceptul din coloana A cu autorul / opera potrivită din coloana B.

Coloana A (model/concept)	Coloana B (autor/opera)
1. Eruditul (Homo Universalis)	A. George Bacovia
2. Eroul tragic strivit de destin	B. Leonardo da Vinci
3. Victima rezistentă prin credință	C. Sofocle (<i>Oedip Rege</i>)
4. Nevroza și atmosfera de plumb	D. Valeriu Gafencu
5. Dezumanizarea prin lăcomie	E. Ioan Slavici (<i>Moara cu noroc</i>)
6. „Poema chiuvetei” (desolemnizarea)	F. Mircea Cărtărescu

Activitatea 3

„Cioburile oglinzii sparte” – joc didactic de reconstrucție

Identificarea epocilor pe baza unor citate sau trăsături cheie.

Regula: Elevii primesc cartonașe cu „cioburi” (citate). Trebuie să le asambleze pe panoul epocii lor.

1. „În lume-s multe mari minuni: / Mai mari ca omul însă nu-s!” (Sofocle, *Antigona*)

Epocă și justificare:

2. „...acea iubire care mișcă sori și stele.” (Dante Alighieri, *Divina Comedie*)

Epocă și justificare:

3. „Ce minunată lucrare e omul, cât de nobilă îi este inteligența... frumusețea lumii, pildă a viețuitoarelor.” (William Shakespeare, *Hamlet*)

Epocă și justificare:

Activitatea 3

„Cioburile oglinzii sparte” – joc didactic de reconstrucție

Identificarea epocilor pe baza unor citate sau trăsături cheie.

Regula: Elevii primesc cartonașe cu „cioburi” (citate). Trebuie să le assembleze pe panoul epocii lor.

4. „Omul nu este decât o trestie, cea mai slabă din natură, dar este o trestie cugetătoare.” (Blaise Pascal, *Cugetări*)

Epocă și justificare:

5. „Sapere aude! (Aveți curajul să vă serviți de propria minte).” (Immanuel Kant)

Epocă și justificare:

6. „Romanticul e un **monstru** în toate: un monstru de frumusețe, urâțenie, de bunătate ori de răutate, ori de toate acestea amestecate.” (G. Călinescu)

Epocă și justificare:

Activitatea 3

„Cioburile oglinzii sparte” – joc didactic de reconstrucție

Identificarea epocilor pe baza unor citate sau trăsături cheie.

Regula: Elevii primesc cartonașe cu „cioburi” (citate). Trebuie să le asambleze pe panoul epocii lor.

7. „Romanul este o oglindă purtată de-a lungul unui drum. Câteodată ea reflectă cerul albastru, câteodată noroiul din bălțile de la picioarele dumneavoastră.”
(**Stendhal**)

Epocă și justificare:

8. „Omul este un mister. Trebuie să aduci acest mister la lumina zilei... eu mă ocup cu acest mister, căci vreau să fiu om.” (**F.M. Dostoievski**)

Epocă și justificare:

9. totul, dar ce este totul? de unde privesc / Dumnezeu nu se vede mai mare decât / o pioneză, iar totul e numai o plombă din gura lui. sânt cu mult fără coarde vocale și fără laringe / fără materie și fără suflet / vorbește liniștea. (**Mircea Cărtărescu, Totul**)

Epocă și justificare:

Activitatea 4

„Tribunalul modelelor umane” – joc de rol (jocul 2)

Înțelegerea conflictelor etice specifice fiecărei epoci și a modului în care „omenia” este încercată.

Regula: Clasa este împărțită în grupe care reprezintă diferite „modele umane”. Un personaj este „judecat” pentru o acțiune, iar avocații trebuie să îl apere folosind argumentele filozofice ale epocii sale.

Cazul 1: Rodrigo (<i>Cidul</i>)	Este acuzat de „lipsă de omenie” față de Ximena pentru că i-a ucis tatăl.	Apărarea (Clasicism):
Cazul 2: Meursault (<i>Străinul</i>)	Este judecat pentru că „nu a plâns la înmormântarea mamei”.	Apărarea (Modernism/Existențialism):
Cazul 3: Faust	Este judecat pentru pactul cu diavolul.	Apărarea (Iluminism):

Activitatea 5

„Detectivul simbolurilor” – joc didactic (jocul 3)

Recunoașterea limbajului vizual și literar al epocilor.

Regula: Elevii trebuie să asocieze un obiect-simbol cu o epocă și să explice de ce.

Roata de tors (clepsidra sau firul vieții)	Antichitate	Justificare:
Catedrala gotică, sabia, cupa (Graalul)	Evul Mediu	Justificare:
Busola sau astrolabul, tiparul (cartea tipărită)	Renașterea	Justificare:

Activitatea 5

„Detectivul simbolurilor” – joc didactic (jocul 3)

Recunoașterea limbajului vizual și literar al epocilor.

Regula: Elevii trebuie să asocieze un obiect-simbol cu o epocă și să explice de ce.

Balanța, masca de teatru, casetă cu bani	Clasicism	Justificare:
Felinarul (lumina), ciocanul și uneltele	Iluminism	Justificare:
Ruina (sau poarta de castel abandonată), arborele trăsnet (sau stânca însingurată), luna	Romantism	Justificare:

Activitatea 5

„Detectivul simbolurilor” – joc didactic (jocul 3)

Recunoașterea limbajului vizual și literar al epocilor.

Regula: Elevii trebuie să asocieze un obiect-simbol cu o epocă și să explice de ce.

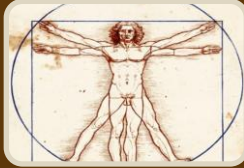
Oglinda, lupa (sau microscopul), sacul cu aur (sau moneda)	Realism	Justificare:
Vioara (sau alt instrument muzical), flaconul de parfum	Symbolism	Justificare:
Labirintul, ceasul care se topește (sau capul- clepsidră), ochiul (subiectiv)	Modernism	Justificare:

Activitatea 6

„Valiza călătorului în timp” – atelier de creație (jocul 4)

Identificarea elementelor de „omenie” specifice prin obiecte simbolice.

Regula: Fiecare grupă primește o epocă și trebuie să decidă ce **trei obiecte** ar pune într-o valiză pentru a explica cuiva din viitor ce însemna „să fii om” în acea perioadă.

Grupa Renaștere

- o busolă (curiozitate)
- o carte tipărită (educație)
- o pensulă (perspectivă)

Grupa Romantism

- o ruină în miniatură (nostalgie)
- o mască de geniu (excepționalitate)
- un jurnal al suferinței

Grupa Modernism

- un ceas topit (timp psihologic)
- un labirint (căutarea sinelui)
- o scrisoare către un tribunal invizibil (Kafka)

Activitatea 7

„Refugiul conștiinței inviolabile”

– escape room literar (jocul 5)

Descoperirea modului în care spiritul uman rezistă în condiții extreme, precum Totalitarismul.

Regula: Elevii trebuie să „deschidă” cinci lacăte digitale sau fizice rezolvând puzzle-uri bazate pe surse.

Introducere. Scenariul jocului.

„Sunteți ultimii păstrători ai oglinzii omenescului. Într-o lume care tinde spre uniformizare și uitare, misiunea voastră este să pătrundeți în refugiul conștiinței, un spațiu unde manuscrisele nu ard și unde timpul nu este cronologic, ci sufletesc. Aveți 40 de minute pentru a găsi cheia omeniei înainte ca umbrele totalitarismului să șteargă definitiv memoria culturii.”

Activitatea 7

„Refugiul conștiinței inviolabile”

– escape room literar (jocul 5)

Descoperirea modului în care spiritul uman rezistă în condiții extreme, precum Totalitarismul.

Regula: Elevii trebuie să „deschidă” cinci lacăte digitale sau fizice rezolvând puzzle-uri bazate pe surse.

Camera 1. Celula „Sfântului închisorilor” (totalitarism și rezistență)

Concept: *Omenia ca act de rebeliune prin iubire și credință.*

Material - suport: Un fragment din mărturia lui Valeriu Gafencu: *„Sunt fericit, căci, dacă-mi este îngrădită libertatea fizică... mi s-a dăruit libertatea sufletească prin taina iubirii”.*

Puzzle - „Codul tainei”

Elevii găsesc o sârmă ghimpată desenată (simbolul universului concentraționar) pe care sunt agățate litere amestecate.

Sarcina: Trebuie să identifice cuvântul care reprezintă „bunul cel mai de preț” care nu poate fi atins de torționari, conform citatului.

Codul este: IUBIRE (Literale sunt ascunse în citat).

Activitatea 7

„Refugiul conștiinței inviolabile” – escape room literar (jocul 5)

Descoperirea modului în care spiritul uman rezistă în condiții extreme, precum Totalitarismul.
Regula: Elevii trebuie să „deschidă” cinci lacăte digitale sau fizice rezolvând puzzle-uri bazate pe surse.

Camera 2. Biroul Maestrului (misterul creației)

Concept: Arta ca singur refugiu al adevărului în fața minciunii ideologice.

Material - suport: Citatul lui Bulgakov: „*Manuscrisele nu ard niciodată*” și referința la Anita Nandriș-Cudla despre „metafora cuibului”.

Puzzle - „Manuscrisele din cenușă”

Într-un coș cu „cenușă” (hârtii negre mototolite), se află fragmente de text.

Sarcina: Reconstituirea frazei: „*Creația este omenească, iar omenia rezultă din aceasta*”.

Codul de ieșire este numărul de cuvinte din fraza reconstituită (8).

Activitatea 7

„Refugiul conștiinței inviolabile” – escape room literar (jocul 5)

Descoperirea modului în care spiritul uman rezistă în condiții extreme, precum Totalitarismul.
Regula: Elevii trebuie să „deschidă” cinci lacăte digitale sau fizice rezolvând puzzle-uri bazate pe surse.

Camera 3. Labirintul absurdului (modernism și existențialism)

Concept: Omul abisal care își caută sinele într-un sistem care îl strivește.

Material - suport: Radiografia omului modern și condiția de „vinovăție fără vină” a lui Josef K..

Puzzle - „Calea spre solidaritate”

O hartă a unui labirint (inspirată din *Procesul* de Kafka). La capătul unor drumuri greșite scrie: „Arestare”, „Tribunal invizibil”, „Condamnare”.

Sarcina: Găsirea singurei „ieșiri” morale propuse de Albert Camus în fața ciumei.

Codul: Cuvântul **ONESTITATE** (sau **SOLIDARITATE**). Textul indică:
„*Singura modalitate de a lupta împotriva ciumei este onestitatea*”.

Activitatea 7

„Refugiul conștiinței inviolabile” – escape room literar (jocul 5)

Descoperirea modului în care spiritul uman rezistă în condiții extreme, precum Totalitarismul.
Regula: Elevii trebuie să „deschidă” cinci lacăte digitale sau fizice rezolvând puzzle-uri bazate pe surse.

Ieșirea. Întregirea oglinzii (cheia omeniei)

Sarcina finală: Participanții adună „cioburile” (codurile) din fiecare cameră. Pentru a deschide ușa finală (ieșirea din refugiu înapoi în lume), trebuie să completeze afirmația fundamentală a lui **Dostoievski**:

*„Omul este un **MISTER**. Trebuie să aduci acest mister la lumina zilei... eu mă ocup cu acest mister, căci vreau să fiu **OM**”.*

Codul final: MISTEROM (combinarea celor două cuvinte cheie).

Mesaj de final (la ieșire):

*„Ați salvat **OGLINDA**. Nu uitați că, indiferent de epoca în care trăiți, **nevoia de omenie este motorul ființei voastre. Purtați acest mister cu demnitate!**”*

Activitatea 8

„Scaunul fierbinte”: „OMENESCUL VS. ABSURDUL” – dezbatere (jocul 6)

Analiza soluțiilor moderne în fața lipsei de sens.

Regula: Un elev ocupă „scaunul fierbinte” în rolul lui **Sisif** sau al **Doctorului Rieux**. El trebuie să convingă restul clasei că, deși lumea este absurdă și plină de „ciumă”, a rămâne „onest” și a ajuta ceilalți este cea mai înaltă formă de omenie.

Varianta 2 a jocului. „Interviul de peste veacuri”

Obiectiv: Înțelegerea perspectivei umane în diferite contexte istorice.

Regula: Un elev joacă rolul unui personaj (ex: **Robinson Crusoe** - Iluminism sau **Josef K.** - Modernism), iar ceilalți îi pun întrebări despre cum definește el „omenia” și cum se raportează la destin/societate.

Activitatea 9

Concursul sinestezilor (jocul 7)

Înțelegerea „magiei limbajului” și a „corespondențelor” simboliste.

Regula: Profesorul prezintă o culoare sau un sunet, iar elevii trebuie să găsească „corespondența” (un parfum sau o stare de spirit) care să definească starea de *Spleen* sau „estetica urâtului”.

Exemplu: Ce parfum are „atmosfera de plumb” a lui Bacovia? (răspuns: mirosul de pământ ud, de flori de plumb, de declin).

Proba 1. „Alchimia corespondențelor” (sinestezie)

Obiectiv: Identificarea legăturilor dintre lumea materială și cea spirituală conform sonetului *Corespunderi* de Baudelaire.

Sarcina: Concurenții primesc „carduri de senzații”. Trebuie să creeze triplete (PARFUM - CULOARE - SUNET) care să corespundă unei stări de spirit simboliste.

Materiale (carduri):

Starea de spleen: *parfum de mosc greu + culoare violet închis + sunet de clopot funebru.*

Nostalgia absolutului: *parfum de ambră + culoare azur + sunet de harpă îndepărtată.*

Nevroza bacoviană: *miros de pământ ud + culoare gri-plumb + sunet de marș funerar.*

Punctaj: 10 puncte pentru fiecare triplet corect explicat prin „teoria corespondențelor orizontale”.

Activitatea 9

Concursul sinestezilor (jocul 7)

Înțelegerea „magiei limbajului” și a „corespondențelor” simboliste.

Regula: Profesorul prezintă o culoare sau un sunet, iar elevii trebuie să găsească „corespondența” (un parfum sau o stare de spirit) care să definească starea de *Spleen* sau „estetica urâtului”.

Exemplu: Ce parfum are „atmosfera de plumb” a lui Bacovia? (răspuns: mirosul de pământ ud, de flori de plumb, de declin).

Proba 2. „Muzica înainte de toate” (ritm și sugestie)

Obiectiv: Înțelegerea principiului lui Verlaine conform căruia muzicalitatea interioară este esența poeziei.

Sarcina: Se aud trei fragmente muzicale scurte (ex: Debussy - *Clair de Lune*, un marș militar disonant, un sunet de ploaie ritmică).

Cerință: Asociați fragmentul muzical cu modelul uman corespunzător:

Podul Mirabeau (Apollinaire) - Timpul ireversibil, curgerea lină a Senei (ploaia/apa).

Atmosfera de plumb (Bacovia) - Disonanța și nevroza (marșul disonant).

Visul simbolist - Cultivarea vagului și a fluidității (Debussy).

Activitatea 9

Concursul sinestezilor (jocul 7)

Înțelegerea „magiei limbajului” și a „corespondențelor” simboliste.

Regula: Profesorul prezintă o culoare sau un sunet, iar elevii trebuie să găsească „corespondența” (un parfum sau o stare de spirit) care să definească starea de *Spleen* sau „estetica urâtului”.

Exemplu: Ce parfum are „atmosfera de plumb” a lui Bacovia? (răspuns: mirosul de pământ ud, de flori de plumb, de declin).

Proba 3. „Laboratorul esteticii urâtului”

Obiectiv: Demonstrarea modului în care „frumusețea poate fi extrasă din grotesc și descompunere”.

Materiale: Imagini cu obiecte degradate (*o floare ofilită, un oraș industrial prăpădit, un hoit* - referință la Baudelaire).

Sarcina: Concurenții trebuie să scrie două versuri „artificiale” prin care să „machieze” natura degradată, transformând-o în obiect estetic.

Criteriu de evaluare: Capacitatea de a folosi „vrajă evocatoare” (cuvântul ca *pharmakon*) pentru a corecta realitatea banală sau crudă.

Activitatea 9

Concursul sinesteziilor (jocul 7)

Înțelegerea „magiei limbajului” și a „corespondențelor” simboliste.

Regula: Profesorul prezintă o culoare sau un sunet, iar elevii trebuie să găsească „corespondența” (un parfum sau o stare de spirit) care să definească starea de *Spleen* sau „estetica urâtului”.

Exemplu: Ce parfum are „atmosfera de plumb” a lui Bacovia? (răspuns: mirosul de pământ ud, de flori de plumb, de declin).

Proba 4. „Ghicitoarea lui Mallarmé” (puterea sugestiei)

Obiectiv: Aplicarea principiului: „A numi un obiect înseamnă a suprima trei sferturi din plăcerea poemului... a-l sugera, iată visul!”.

Sarcina: Profesorul descrie un model uman simbolist fără a-i rosti numele.

Exemplu de descriere: „*Sunt damnat de societate, dar superior prin sensibilitate. Refuz realitatea mercantilă și mă refugiez într-o stare de plictis profund și dezgust față de prezent.*”

Răspuns corect: Poetul blestemat / omul marcat de spleen.

Activitatea 9

Concursul sinestezilor (jocul 7)

Înțelegerea „magiei limbajului” și a „corespondențelor” simboliste.

Regula: Profesorul prezintă o culoare sau un sunet, iar elevii trebuie să găsească „corespondența” (un parfum sau o stare de spirit) care să definească starea de *Spleen* sau „estetica urâtului”.

Exemplu: Ce parfum are „atmosfera de plumb” a lui Bacovia? (răspuns: mirosul de pământ ud, de flori de plumb, de declin).

Proba finală. „Caligrama omeniei”

Obiectiv: Sinteza dintre vizual și textual, inspirată de Guillaume Apollinaire.

Sarcina: Echipele trebuie să creeze o **caligramă** (poem-desen) sub forma unei „oglinzi sparte” (tema centrală a atelierului).

Cerință: Versurile care compun desenul trebuie să vorbească despre „nevoia de omenesc” care supraviețuiește într-o lume a simbolurilor.

Cheia de evaluare și premii

Premiul „Baudelaire” - pentru cea mai bună utilizare a esteticii urâtului.

Premiul „Verlaine” - pentru cea mai muzicală caligramă.

Premiul „Rimbaud” (vizionarul) - pentru cel care a descifrat cele mai multe simboluri „necunoscute”.

Activitatea 10

Temă de reflecție (eseu / dezbateri)

Tema: *„Este arta un mecanism de recuperare a omeniei în secolul XXI?”*

Pornind de la afirmația lui Dostoievski, „Omul este un mister... eu mă ocup cu acest mister, căci vreau să fiu om”, argumentați rolul literaturii contemporane în contextul „nevoii de omenesc”.

A decorative border with ornate floral and scrollwork patterns in a light brown color, framing the entire page. The patterns are placed at the corners and along the sides of the page.

BUCURIA IMPLICĂRII

Fotografii de la ateliere

Pasul 1. Pregătirea sălii

Pasul 1. Pregătirea sălii

Pasul 2. Totul prinde viață

Pasul 2. Totul prinde viață

Pasul 2. Totul prinde viață

Pasul 2. Totul prinde viață

Pasul 2. Totul prinde viață

Pasul 3. Feedback-ul elevilor

Feedback-ul elevilor evidențiază o transformare radicală a dinamicii de grup, unde jocurile au servit drept catalizator pentru creativitate.

Elevii au remarcat trecerea de la dificultate la plăcere, menționând că „o lecție complicată s-a transformat într-una foarte distractivă și creativă” (Maya Michelis). Un beneficiu major a fost „ieșirea din monotonia orelor de zi cu zi” (Bianca Marta), activitatea fiind descrisă ca fiind deopotrivă „captivantă, delicioasă”, dar și „interactivă și memorabilă” (Vanessa Moldovan).

Elevii au perceput memorarea ca fiind un proces natural, afirmând că activitatea i-a ajutat să rețină materia „fără efort”, „mult mai ușor” și „fără să ne dăm seama, am recapitulat materia predată” (Daria Epure).

Pasul 3. Feedback-ul elevilor

Deși activitatea a fost ludică, obiectivele didactice au rămas clare, elevii confirmând că „m-a ajutat să rețin mai ușor trăsăturile epocilor și ale curentelor culturale” (Daria Iuga). Utilizarea termenilor precum „captivantă” și „pozitivă” indică faptul că ora de curs a depășit barierele unei simple transmiteri de informații, devenind o experiență de învățare relevantă.

Recunoașterea efortului depus de profesori este unanimă, elevii validând complexitatea designului instrucțional prin calificative spontane și mulțumiri directe: „Foarte bine organizată activitatea și foarte creativ. Se vede că s-a depus multă muncă!” (Delia But).

Profesorii au primit și note: „10/10”, „Nota 10”, „10+”.

Pasul 3. Feedback-ul elevilor

Au existat și câteva aprecieri de ordin spiritual: „Timpul e mult prea mic pentru a cuprinde întreaga frumusețe pe care ne-o transmiteți. Mulțumesc pentru felul în care îmi umpleți mereu sufletul.” (Elena Sîngeorzan); „Îmi place să cred că tema omeniei a fost aleasă pentru a descrie această activitate, deoarece m-a făcut să-mi reamintesc de faptul că sunt umană.” (Mădălina Cazan).

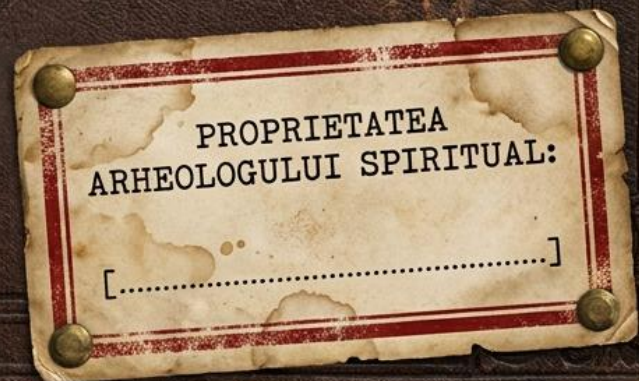
A decorative border with ornate floral and scrollwork patterns in a light brown color, framing the central text. The border consists of a double-line frame with decorative corner and side pieces.

AUXILIAR DIDACTIC

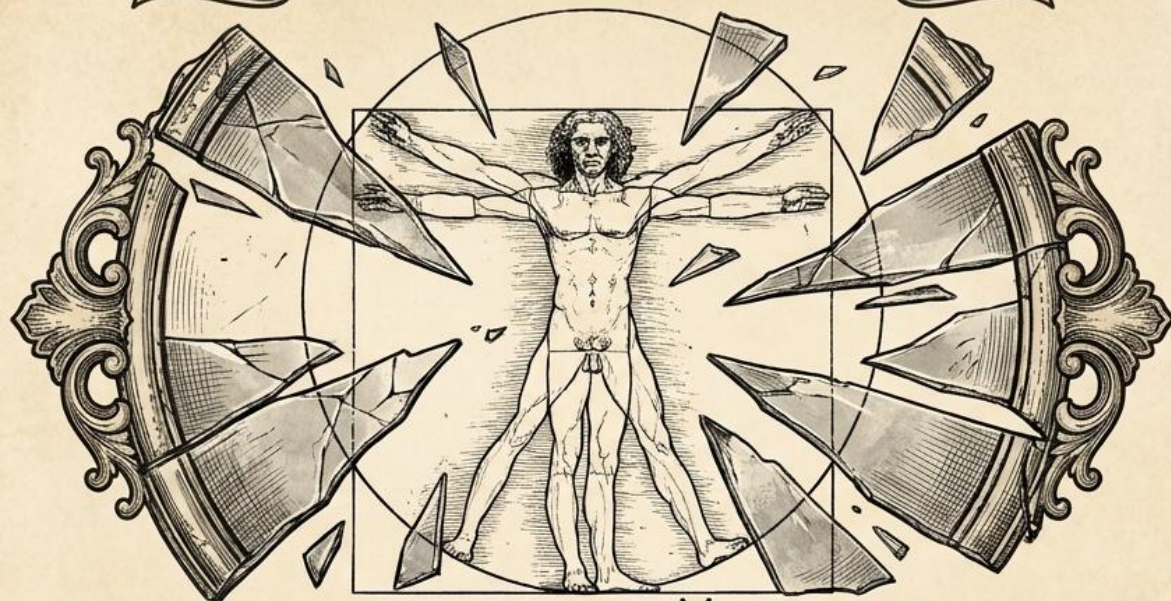
Design generat cu ajutorul IA

Nevoia de omenesc și de omenie în literatură

AUXILIAR DIDACTIC INTERACTIV

♠ CARTE DE INVOCARE (Copertă)

OGLINDA SPARTĂ A TIMPULUI

Nevoia de Omenesc în Literatură.

Pachet de Cărți de Joc & Caiet de Lucru Interactiv.
(Avertisment: Conține misiuni pentru recuperarea umanității pierdute).

Misiunea Noastră: Oglinda Spartă.

Literatura condensează și revoluționează percepția asupra existenței. Cuvântul este un motor al ființei. Timpul literaturii și al omului este o oglindă spartă. Reflexia noastră se află pe măcar un ciob.

Obiectivul tău:

Suntem datori să găsim cioburile, să ne privim și să devenim conștienți de ceea ce ne face să fim oameni – acel «omenesc» neartificial și viu. Rezolvă enigmele acestui dosar pentru a reface oglinda!

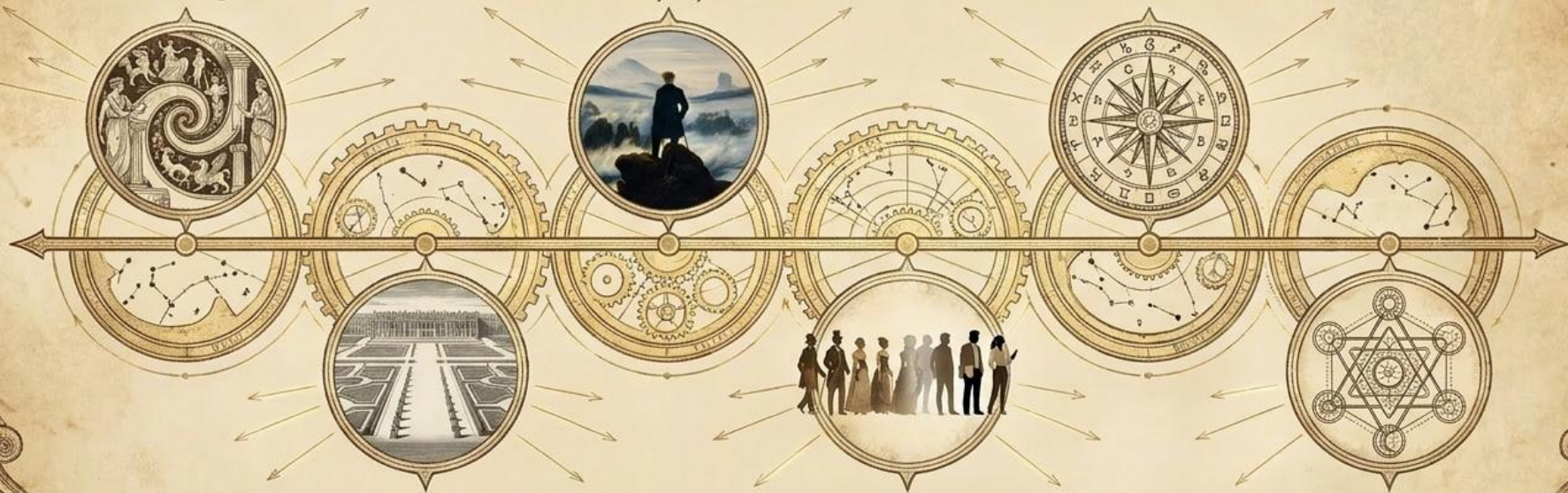
ȚARTE DE REFERINȚĂ (Codex)

Antichitate:
Omul supus
destinului implacabil.

Clasicism:
Omul Rațiunii.
Triumful voinței și al datoriei.

Realism:
Documentul Uman.
Determinat social.

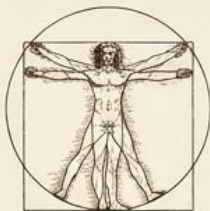
Renaștere:
Homo Universalis.
Măsura tuturor lucrurilor.

Romantism:
Geniul Neînțeleș.
Revolta și absolutul.

Modernism/Postmodernism:
Omul Abisal și navigatorul
intertextual.

Renașterea:
Rațiune și voință
(Homo Universalis).

Realismul:
Determinism social -
oglindea de-a lungul
drumului.

Notițe / Descoperiri

Romantismul: Geniul,
suferința și absolutul.

Notițe / Descoperiri

Modernismul:
Omul abisal. Revolta
lucidă și absurdul.

Notițe / Descoperiri

Postmodernismul:
Desolemnizare. Omenia în banalul
cotidian.

Notițe / Descoperiri

Clasicismul: Victoria
rațiunii asupra pasiunii.

Notițe / Descoperiri

Evul Mediu:
Transcendență și
iubire divină.

Notițe / Descoperiri

Antichitatea:
Eroul strivit de
destin implacabil
(Moira).

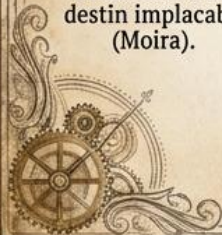
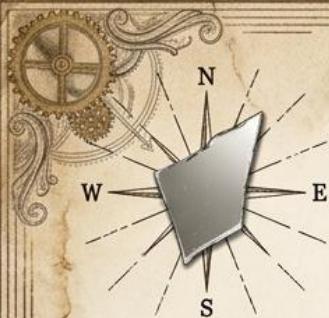
Blank dotted box for notes/discoveries.

Blank dotted box for notes/discoveries.

Blank dotted box for notes/discoveries.

Blank dotted box for notes/discoveries.

Blank dotted box for notes/discoveries.

STRICT SECRET

PARTEA I: VERIFICAREA COORDONATELOR ISTORICE

Bifați varianta corectă pentru a stabiliza portalul temporal.

- I. În viziunea clasică, omenescul se definește prin:
 - A. Eliberarea totală a pasiunilor.
 - B. Victoria rațiunii și a onoarei asupra instinctelor.
2. Pentru Ilumiști, instrumentul principal de afirmare a umanității este:
 - A. Suferința asumată.
 - B. Rațiunea și “contractul social”.
3. În literatură modernă (ex: Ciurma de Camus), omenescul ia forma:
 - A. Nostalgiei după copilărie.
 - B. Revoltei lucide și a solidarității în fața absurdului.
4. Postmodernismul propune o viziune asupra omenescului bazată pe:
 - A. Acceptarea diversității, ironie și intertextualitate.
 - B. Supunerea totală față de rațiune.

CARTE DE MISIUNE I: TESTUL RĂSCRUCII

- **Obiectiv:** Conectați modelul uman cu creatorul său.
- **Mecanism:** Trageți o linie între Coloana A și Coloana B.

Coloana A (Suflete)

1. Eruditul (Homo Universalis)
2. Eroul tragic strivit de destin
3. Dezumanizarea prin lăcomie
4. „Poema chiuvetei”

Coloana B (Creatori)

- A. Sofocle (Oedip)
- B. Leonardo da Vinci
- C. Mircea Cărtărescu
- D. Ioan Slavici

Trageți o linie pentru a lega
conceptul de autor.

Coloana A

Eruditul
(Homo
Universalis)

Eroul tragic
strivit de
destin

Victima
rezistentă
prin credință

Nevroza și
atmosfera
de plumb

Coloana B

A. George Bacovia

B. Leonardo da Vinci

C. Sofocle (Oedip Rege)

D. Valeriu Gafencu

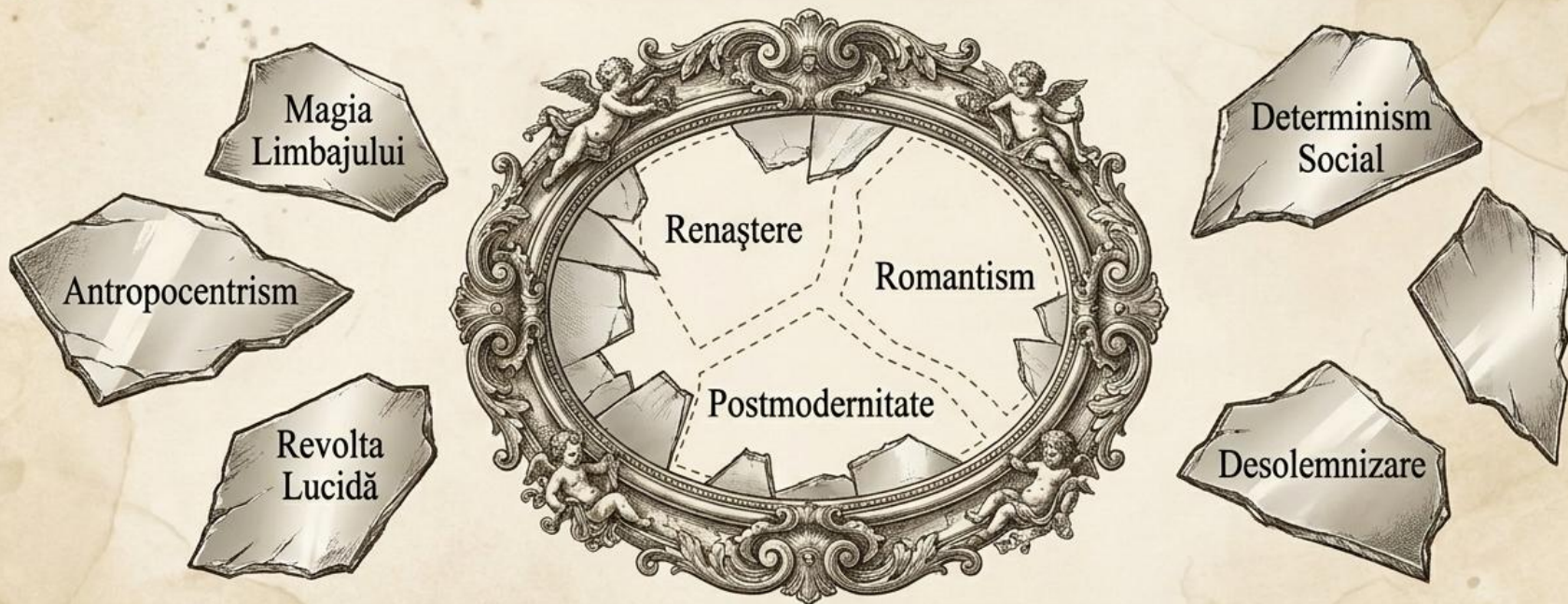
Detectivul Simbolurilor

Alocați cele 3 obiecte epocilor:
Renaștere, Romantism, Modernism.

Atelier de Creație: Cioburile Oglinzii Sparte

Obiectiv: Reconstituirea epocilor literare prin asamblarea conceptelor.

Instrucțiuni: Plasați fiecare ciob conceptual în epoca potrivită din rama oglinzii istorice.

JOCUL 1: CIOBURILE OGLINZII

Fiecare epocă ascunde o viziune.
Asociază citatul cu locul său în
istoria spiritului trasând o
săgeată sau decupând ciobul!

"Omul este un
mister... eu mă
ocup cu acest
mister, căci vreau
să fiu om."
(Dostoievski)

"Manuscrisele nu
ard niciodată."
(Mihail Bulgakov)

"Moira mânuiește
firul vieții fiecărui
individ."

A. ANTICHITATEA

B. MODERNISMUL

C. TOTALITARISMUL

CARTE DE MISIUNE II: CIOBURILE OGLINZII

Ciob 1: „În lume-s multe mari minuni /
Mai mari ca omul însă nu-s!” (Sofocle)

⇒ Epoca:

Ciob 2: „Un roman este o oglindă
purtată de-a lungul unui drum...” (Stendhal)

⇒ Epoca:

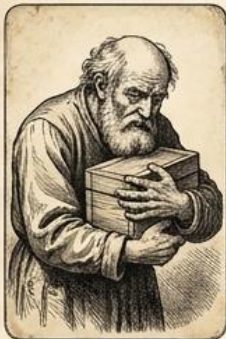
Ciob 3: „Natura e un templu ai
cărui stâlpi trăiesc...” (Baudelaire)

⇒ Epoca:

Ciob 4: „Manuscrisele nu
ard niciodată.” (Bulgakov)

⇒ Epoca:

✂ INVENTARUL CIOBURILOR (Pagină de decupat)

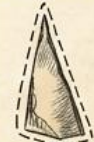
**Icoane
Literare:**
Ahile,
Dante,
Faust, Jean
Valjean, Ion,
Maestrul.

**Icoane
Literare:**
Ahile, Dante,
Faust, Jean
Valjean, Ion,
Maestrul.

**Valori
Supreme:**
Revolta în fața
destinului,
Triumful Rațiunii,
Magia Limbajului,
Desolemnizarea.

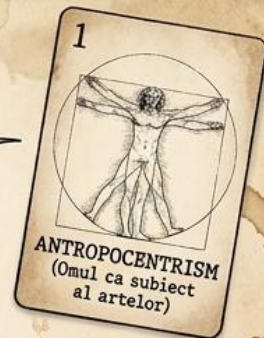
🛡 **Mecanica Oglinzii:** Folosește "Conflictul Antitezei" (ex: Subiectivitatea romantică) pentru a bloca un argument raționalist.

BOARDGAME: RECONSTITUIREA UMANITĂȚII

Regulament:

Rama oglinzii reprezintă axa timpului
(1. Antichitate → 11. Postmodernitate).

Plasați
cartonașele-concept
în secțiunea
corectă.

JOCUL 2: TRIBUNALUL MODELELOR UMANE

Ești avocatul apărării. Salvează-i argumentând conform filosofiei epocii lor!

Nume: RODRIGO (Cidul)
Epoca: Clasicism.

ACUZAT

Acuzație: Lipsă de omenie - i-a ucis tatăl iubitei sale, Ximena.

Pledoaria Apărării:

Omenia lui constă în.....

(Indiciu: Datorie și onoare)

Nume: MEURSAULT (Străinul)
Epoca: Modernism.

ACUZAT

Acuzație: Nu a plâns la înmormântarea mamei sale.

Pledoaria Apărării:

Omenia lui constă în.....

(Indiciu: Refuzul minciunii, absurdul)

Nume: FAUST
Epoca: Iluminism.

ACUZAT

Acuzație: A făcut un pact cu diavolul.

Pledoaria Apărării:

Omenia lui constă în.....

(Indiciu: Setea de cunoaștere,

⚖ CARTE DE JUDECATĂ: TRIBUNALUL MODELELOR

📖 Dosarul 1: AHILE (Antichitate)

Acuzația: Mândrie și sfidare.

➔ Pledoaria Apărării:

.....

📖 Dosarul 2: MEURSAULT / JOSEF K. (Modernism)

Acuzația: Apatie și înstrăinare.

➔ Pledoaria Apărării:

.....

📖 Dosarul 3: FAUST

Acuzația: Pactul cu diavolul / Mândrie intelectuală.

➔ Pledoaria Apărării:

.....

CARTE DE MISIUNE III: DETECTIVUL SIMBOLURILOR

 Mecanism: Asociază obiectul magic cu epoca sa și justifică-ți alegerea.

Obiect 1: Ruina și Luna ⇒ **Epoca:** [.....]
⇒ **Justificare:** [.....]

Obiect 2: Chiuveta zâmbitoare ⇒ **Epoca:** [.....]
⇒ **Justificare:** [.....]

Obiect 3: Ciocanul și uneltele ⇒ **Epoca:** [.....]
⇒ **Justificare:** [.....]

ATELIER DE CREAȚIE: VALIZA CĂLĂTORULUI ÎN TIMP.
Ce obiecte ai pune într-o valiză pentru a explica cuiva
din viitor ce însemna «să fii om» în acea perioadă?

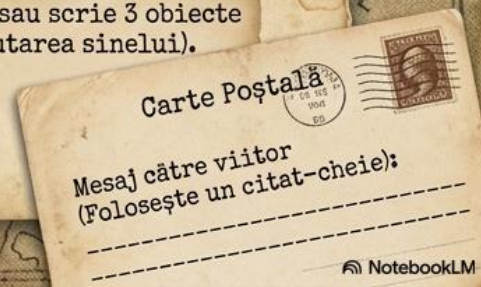
Desenează sau scrie 3 obiecte
(ex: curiozitate, educație).

Desenează sau scrie 3 obiecte
(ex: geniu, nostalgie).

Desenează sau scrie 3 obiecte
(ex: căutarea sinelui).

CARTE DE CRAFTING: VALIZA CĂLĂTORULUI

Sunteți arheologi ai spiritului. Deschideți valiza epocii și desenați sau scrieți 3 obiecte care definesc „nevoia de omenesc”.

Valiza 1: Evul Mediu
(Între sabie și divinitate)

Valiza 2: Iluminism
(Triumful Rațiunii)

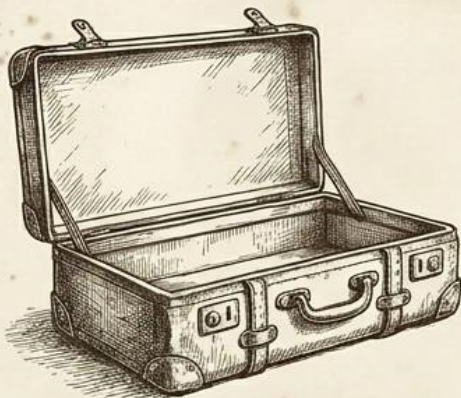

Valiza 3: Postmodernitate
(Jocul intertextual)

Joc de Rol: Valiza Călătorului în Timp

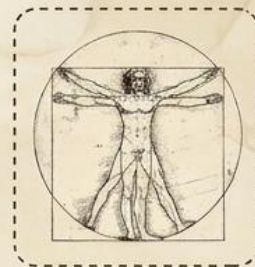
Selectați obiectele care definesc cel mai bine nevoia de omenesc a unei epoci.

Busolă
(Curiozitate)

Carte tipărită
(Educație)

Schiță de anatomie
(Perspectivă)

Obiectul Selectat	Justificare Filozofică
Busola	Reprezintă curiozitatea nelimitată a omului care devine măsura tuturor lucrurilor.
Cartea tipărită	Simbolizează emanciparea prin educație și circulația universală a valorilor umaniste.
Schița de anatomie	Tranziția omului de la obiect la subiect al artelor și fascinația pentru rațiune.

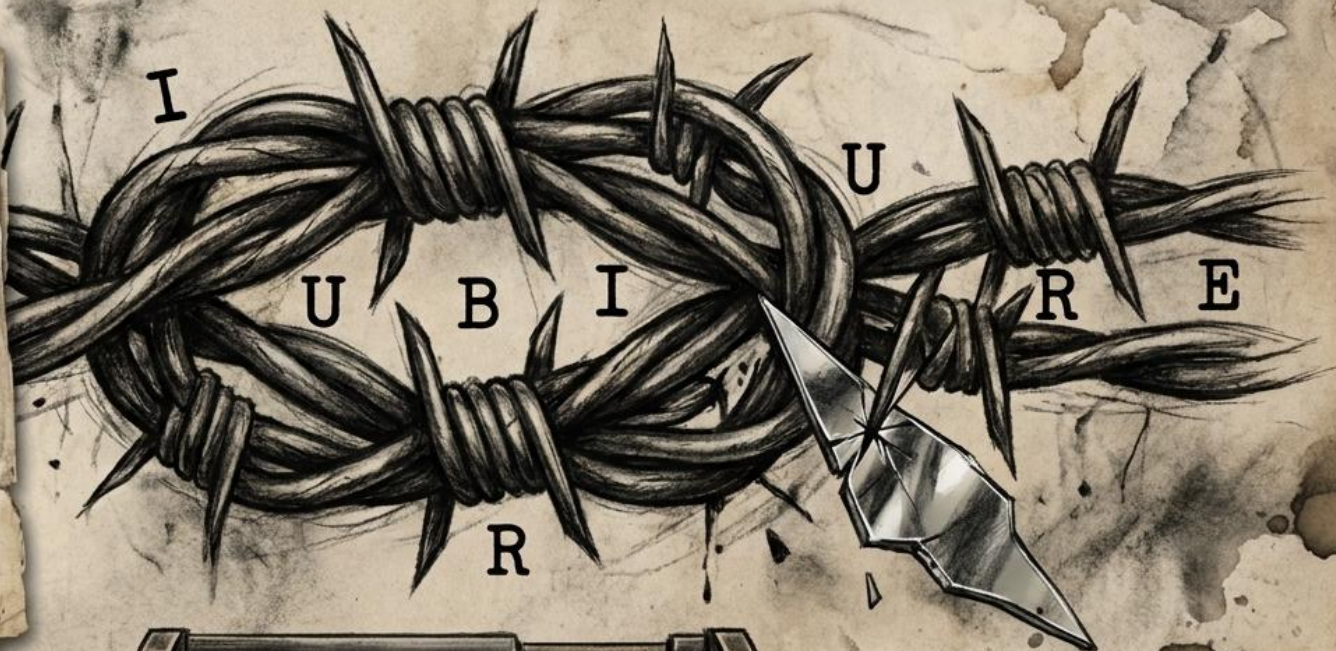
ESCAPE ROOM LITERAR: Refugiul conștiinței inviolabile

Sunteți ultimii păstrători ai oglinzii. Pentru a evada, trebuie să găsiți codurile care definesc umanitatea în fața opresiunii.

Camera 1:
Celula Rezistenței -
Totalitarism.

Sistemul vrea să reducă
omul la un obiect. Dar
Valeriu Gafencu ne
învață că există un bun
care nu poate fi atins
de tortionari.

Privește sârma
ghimpată. Descifrează
taina.

CARTE DE MISTER (ESCAPE ROOM) - CAMERA CENUȘII

- 📖 Lore: Te afli în era Totalitarismului. O lume a minciunii unde adevărul este cenzurat.
- 🧩 Puzzle 1: Manuscrisele din Cenușă.
- 🔑 Indiciu: „Manuscrisele nu ard niciodată.” Memoria este cuibul tău.
- ⚙️ Sarcina: Reconstituie fraza cheie din eseu: „Creația este _, iar _ rezultă din aceasta.”

🔒 CODUL 1: Numărul total de cuvinte din fraza corectă.

[____]

Camera 2:
Biroul Maestrului.

Citat de bază:
«Manuscrisele nu
ard niciodată»
(M. Bulgakov).
Arta este singurul
refugiu al adevărului
în fața minciunii
ideologice.

În coșul cu cenușă sunt fragmente dintr-o frază
vitală. Reconstituie fraza mental.

[creația]

[este]

[omenească,

[iar]

[omenia]

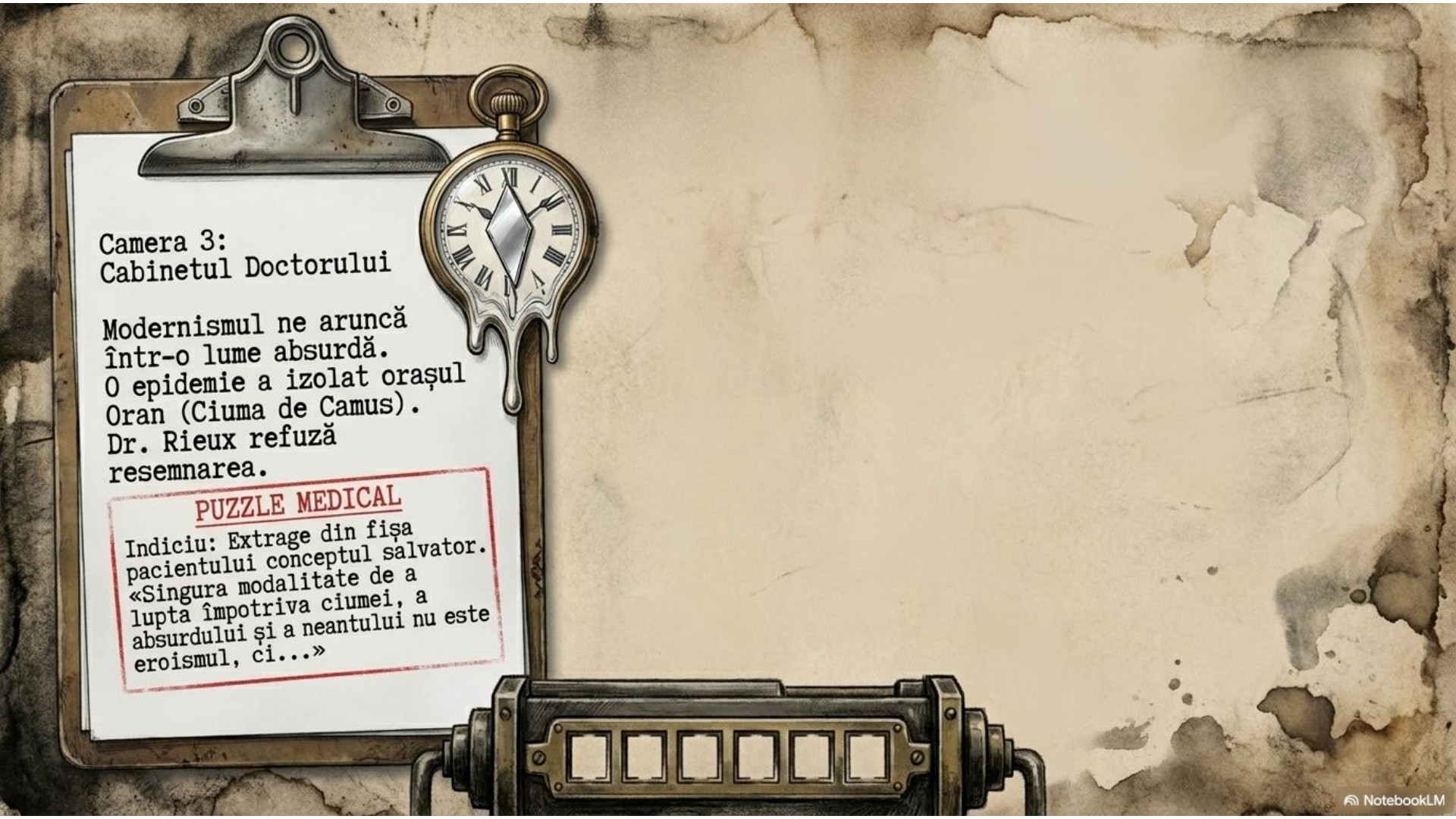
[rezultă]

[din]

[aceasta]

COD DE IEȘIRE:
Numărul total
de cuvinte din
fraza reconstituită
(Cifră): [_]

Camera 3:
Cabinetul Doctorului

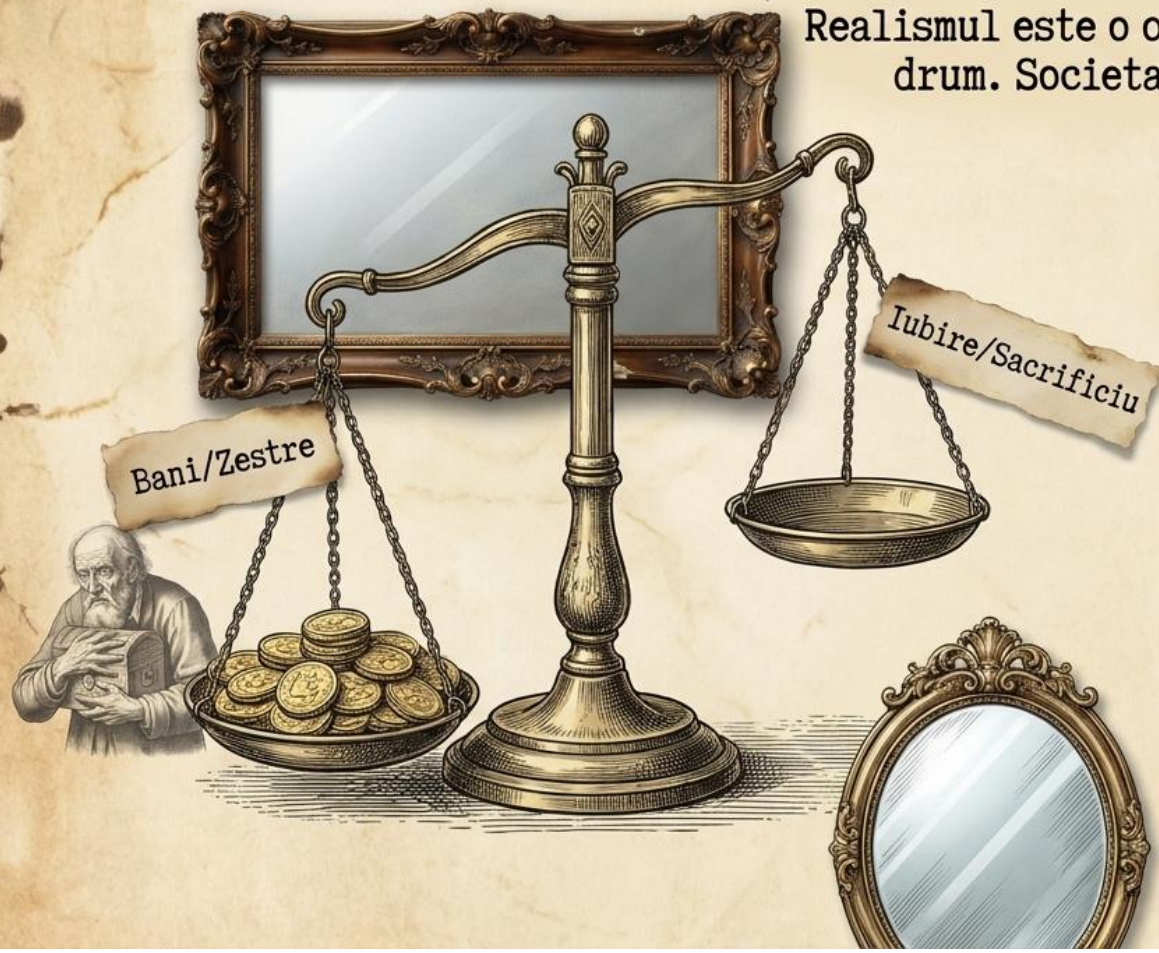
Modernismul ne aruncă
într-o lume absurdă.
O epidemie a izolat orașul
Oran (Ciuma de Camus).
Dr. Rieux refuză
resemnarea.

PUZZLE MEDICAL

Indiciu: Extrage din fișa
pacientului conceptul salvator.
«Singura modalitate de a
lupta împotriva ciumei, a
absurdului și a neantului nu este
eroismul, ci...»

Camera 4 & Ieșirea: Arhiva Realistului.

Realismul este o oglindă purtată de-a lungul unui drum. Societatea este coruptă de lăcomie.

Prețul Sufletului:
Pentru a echilibra balanța și a găsi codul final, alege personajul realist care reprezintă sacrificiul patern tragic suprem, opus lui Harpagon sau Ion.

FELICITĂRI! Ai întregit oglinda omenescului adunând:
**IUBIRE + CREAȚIE +
ONESTITATE + SACRIFICIU.**

CARTE DE ROL: SCAUNUL FIERBINTE

Ești **Doctorul Rieux** (Modernism). Trăiești într-o lume absurdă lovită de ciumă.

Cum definești "omenia" în lumea ta?

Ești **Robinson Crusoe** (Iluminism). Ești stăpân pe soarta ta prin rațiune și muncă.

Notițele Intervievatorului (*De completat în timpul dezbaterii*):

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

PROVOCARE RAPIDĂ 1: OMENESCUL VS. ABSURDUL.
Ia loc pe scaun. Ești Sisif sau Dr. Rieux. Argumentează în 3 rânduri de ce, deși lumea este absurdă, a ajuta pe ceilalți este cea mai înaltă formă de omenie.

.....

.....

.....

**PROVOCARE RAPIDĂ 2:
CONCURSUL SINESTEZIILOR.**
Găsește corespondența!

Dacă spleen-ul (plictisul/dezgustul)
ar fi o culoare, ce culoare ar fi?
Dar dacă ar fi un sunet?

CARTE DE CREAȚIE: MASA ROTUNDĂ A SIMBOLISTULUI

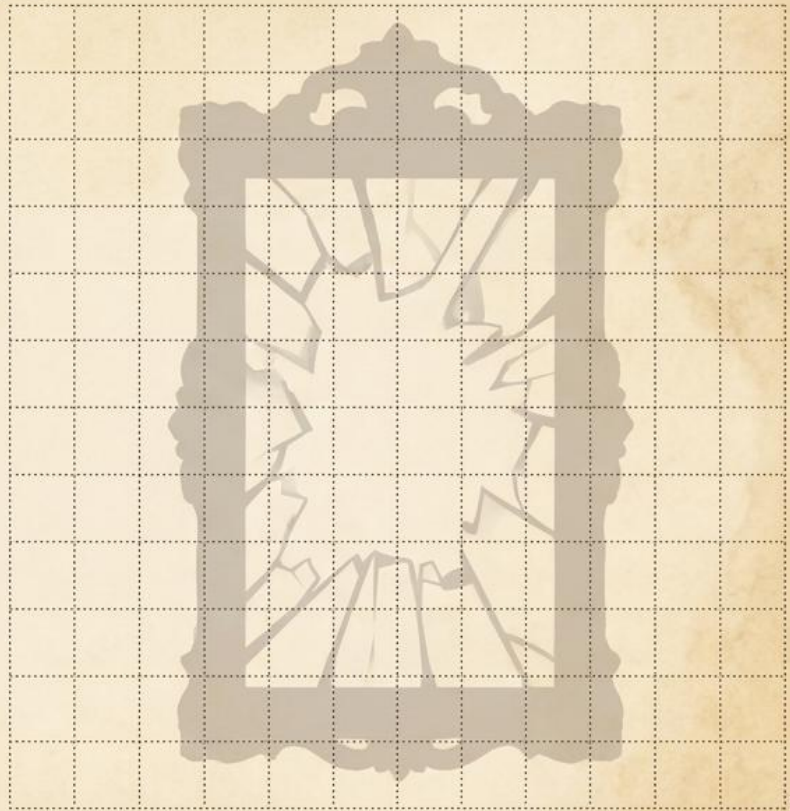
Lore:

Laboratorul esteticii urâtului. Scopul tău este să extragi frumusețea din descompunere.

Sarcina:

Creează o Caligramă (un poem-desen) sub forma unei „oglinzi sparte”.

Versurile tale trebuie să vorbească despre nevoia de a fi om.

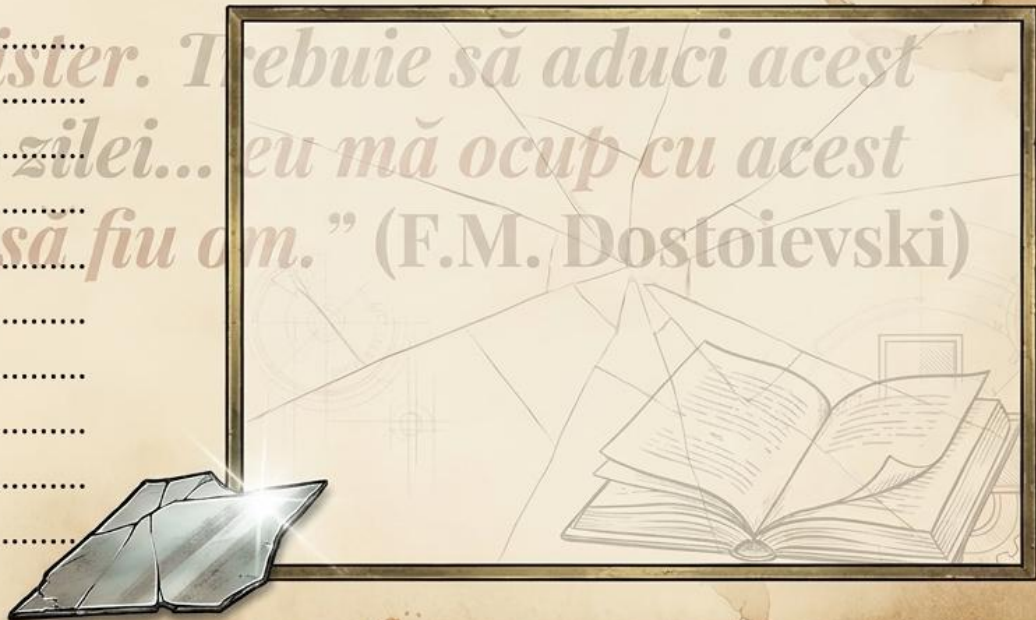
ESEU: Este arta un mecanism de recuperare a omeniei?

Pornind de la afirmația lui Dostoievski, «*Omul este un mister... eu mă ocup cu acest mister, căci vreau să fiu om*», redactează o scurtă reflecție despre nevoia de omenesc.

.....*“Omul este un mister. Trebuie să aduci acest*
.....*mister la lumina zilei... eu mă ocup cu acest*
.....*mister, căci vreau să fiu om.” (F.M. Dostoievski)*
.....
.....
.....
.....
.....
.....

PROBA FINALĂ: CALIGRAMA OMENIEI.

Sintetizează vizual și textual! Desenează o «oglină spartă» folosind cuvinte și scurte versuri care definesc ceea ce te face OM. Liniile textului trebuie să formeze marginile cioburilor.

MASTER CARD: SINTEZA FINALĂ (Epilog)

„Omul este un mister. Trebuie să aduci acest mister la lumina zilei... eu mă ocup cu acest mister, căci vreau să fiu om.”

**Este arta un mecanism de recuperare a omeniei în secolul XXI?
Argumentează rolul literaturii amintindu-ți de toate cioburile
adunate (de la rațiunea iluministă la chiuveta postmodernă).**

.....

.....

.....

.....

.....

.....

„Ai restaurat oglinda. Omenia a fost recuperată.”

Antichitatea: Firul Moirelor

Reprezintă destinul implacabil (Moire) care guvernează, vizează eroului super voinței sale;
Ocul țigăii este cun, nuțceasar și vîiet.

Postmodernismul: Chiveta

O „desolemnizare” a arii, unde omeneștii este recuperat dinu detaliile care mai procașe și vîietice ale cetădianului.

Evul Mediu: Fereastra Gotică

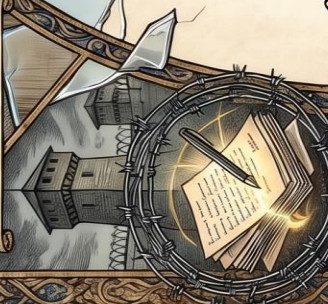

Simbol al „Homo Religiozuz”, unde verticalitatea astedrale și lumina filtoară pruu vivalii valcîntai, mîiește omului in raport cu divinitatea.

Nevoia de Omenesc și de Omenie în Literatură: O Călătorie prin Oglinda Timpului

Totalitarismul: Sărma

Glîmpată și Manuscrisul
Simbolizează recitanța spiritualul in fișa uprănușii, amblerina de inana, ac ce male” și că smenia se sferăca prin vedee letifiri.

Modernismul: Ceasul care se lăpăște

Reprezintă fraguranța timpului ei
deșert și
„băkrinul caustempu.

Realismul: Oglinda de Drum

Cambeaz lui Slandului, literatura devina o oglindă portară de-a lungul oaza dera, urlicicului veridice niel „cerol chastro”, cîi și „mnetul din Eglif”.

Romantismul: Ruina Melancolică

Reliccia moștia tramolului, veldăreie rafetăpa și „otopă carului conput” care rena in medietăscio redului pruu vîietar.

Renașterea: Omul Vitroviarian

Marzate a ș cecuti la amaperuiriant omni devine „soatara totorer incturalar”, un „Homo Universali” „sue modeleră lomos prua rațione și artă.

Iluminismul: Felinarul Aprins

Modicizaa „tîimul lumini” stupa inumericului dogmate pruu edicție ca carçul de a fulesi propria mîite (Supere Aude).

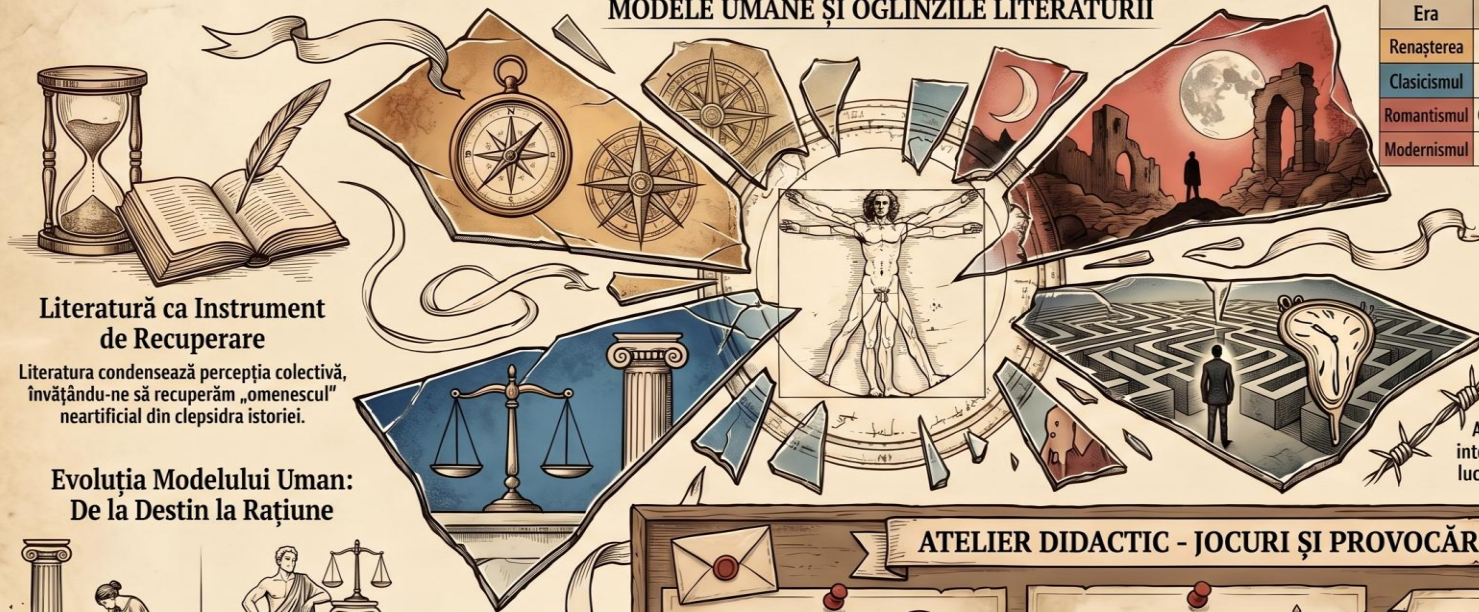

CONTEXT: O incursiune prin „oginda spartă” a timpului literar, explorând modul în care literatura recuperează „omenescul” din fiecare epocă. De la destinul antic la absurdul modern, textul servește drept ghid filosofic și resursă practică pentru înțelegerea condiției umane prin artă.

Nevoia de Omenesc și de Omenie în Literatură: Oglinda Timpului Literar

MODELE UMANE ȘI OGLINZILE LITERATURII

Era	Model	Symbol
Renașterea	Eruditul	Busola / Omul Vitruvian
Clasicismul	Omul Rațional	Coloana / Balanța
Romantismul	Geniul / Inadaptatul	Ruina / Luna
Modernismul	Omul Abisal	Labirintul / Ceasul topit

Literatură ca Instrument de Recuperare

Literatura condensează percepția colectivă, învățându-ne să recuperăm „omenescul” neartificial din clepsidra istoriei.

Evoluția Modelului Uman: De la Destin la Rațiune

Moiră (Destin)
Trecerea de la eroul antic supus sortii...

l'honnête homme (Rațiune)
...la „honnête homme”-ul clasic guvernat de rațiune.

Modernismul și Misterul Ființei

Arta devine un laborator al abisului interior, unde omenia înseamnă revoltă lucidă și solidaritate în fața absurdului.

ATELIER DIDACTIC - JOCURI ȘI PROVOCĂRI

Identificare și Analiză Simbolică

Activități precum „Detectivul simbolurilor” și „Valica călătorului în timp” pentru recunoașterea limbajului vizual al epocilor.

Rol și Conflict Etic

„Tribunalul modelelor umane” și „Scaunul fierbinte” (Eisif/Rieux) pentru dezbaterea valorilor morale și a demnității.

Sinteză și Rezistență Spirituală

„Escape room: Refugiul conștiinței” și „Mecanica Oglinzii” pentru asamblarea viziunii unitare asupra umanității.

PLAȘĂ DE LUCRU
PRINTABILĂ

Nevoia de Omenesc și de Omenie în Literatură: O Călătorie prin Oglinda Timpului

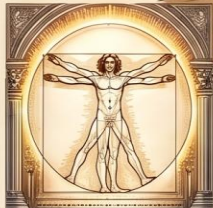
Literatura funcționează ca o „oglină spartă” a umanității, în care fiecare epocă reflectă un alt chip al omului. Această prezentare explorează modul în care „omenescul” a fost definit, de la eroul antic supus destinului până la rezistența spirituală din perioadele totalitare, oferind totodată activități practice pentru consolidarea acestor concepte.

Galeria Modelelor Umane (Evoluția Istorică)

De la Destin la Antropocentrism

Omul antic este definit prin lupta cu destinul (Moira).

Renașterea îl plasează în centrul universului.

Rațiunea Clasică vs. Revolta Romantică

Clasicismul impune echilibrul și victoria datoriei.

Romantismul validează sensibilitatea, geniul neinteles și setea de absolut.

Modernismul și Recuperarea Sinelui

Într-o lume a absurdului, literatura devine un instrument de recuperare a misterului uman prin revoltă și solidaritate.

Cărți de Joc Didactice (Activități Interactive)

Cartea 1: Cioburile Oglinzii Sparte

Identifică epoca pe baza citatelor chole (ex: „trestia cugetătoare” pentru Clasicism sau „manuscisele nu ard” pentru Totalitarism).

Cartea 2: Detectivul Simbolurilor

Asociază obiectul cu epoca: Roata Moirei (Antichitate), Masca (Clasicism), Lupa (Realism) sau Ceasul topit (Modernism).

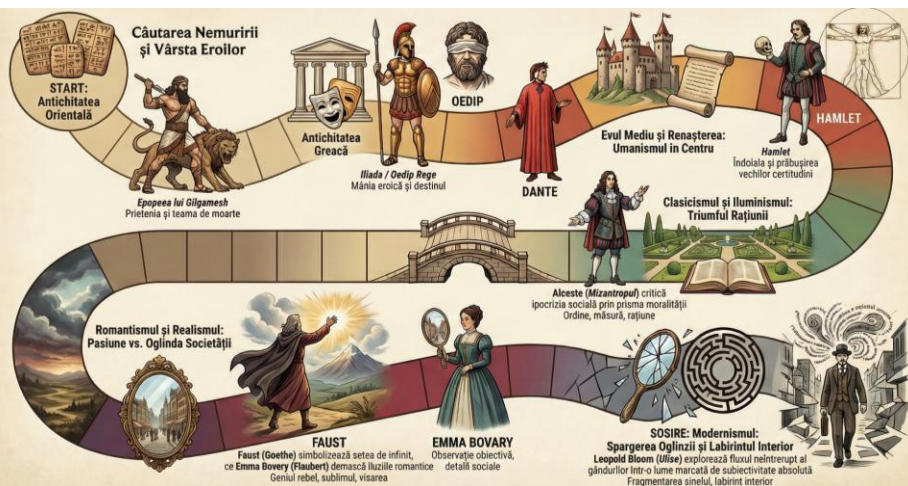
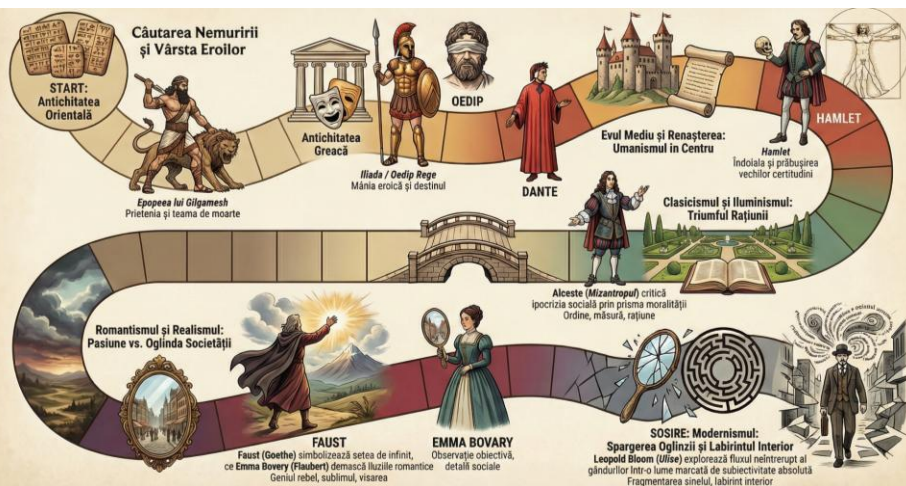
Cartea 3: Tribunalul Modelelor Umane

Joc de rol în care personaje precum Faust, Robinson Crusoe sau Meursault își apără viziunea despre omenie în fața clasei.

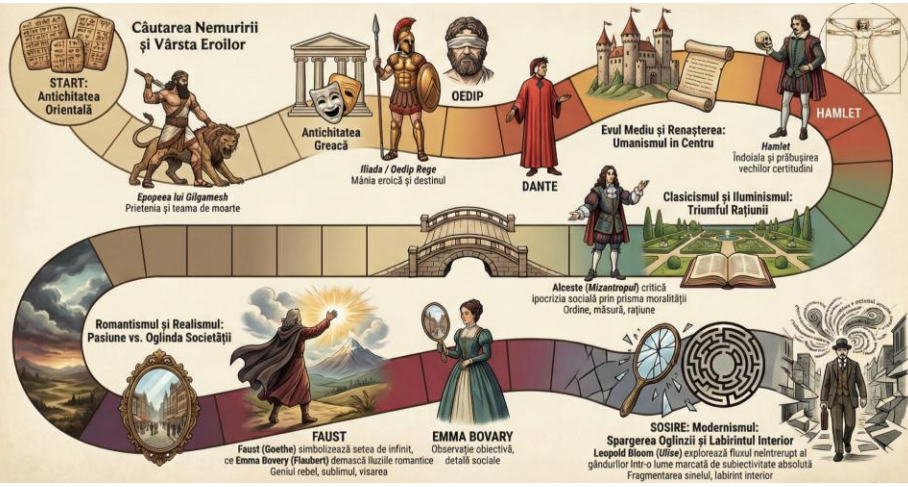
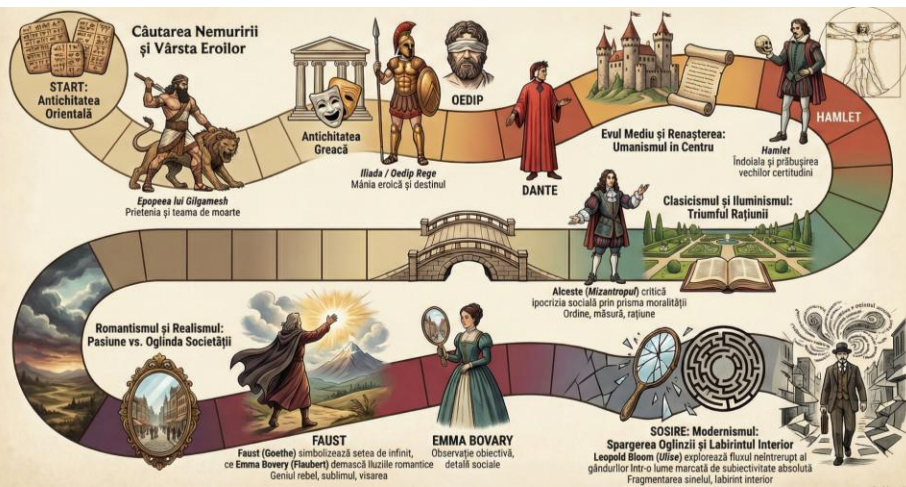

Matricea Genurilor și Modelelor

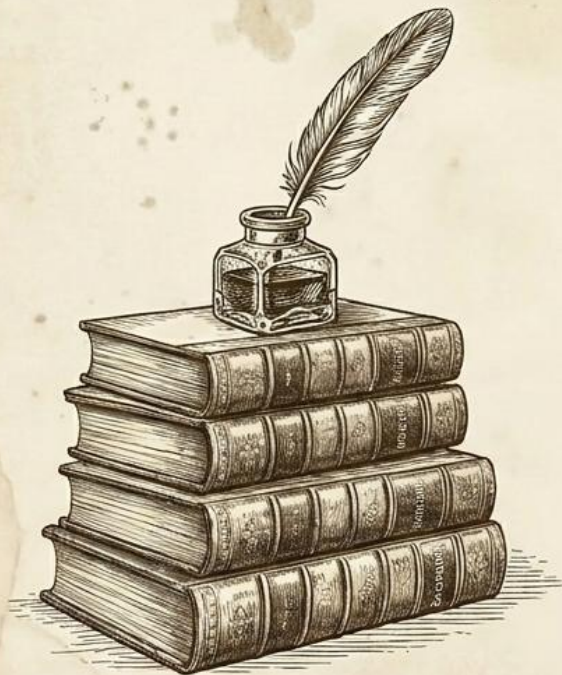
Gen Literar	Model Uman / Personaj	Conflict Central	Scop Didactic
Tragedie	Eroul nobiliar (Oedip)	Datorie vs. Pasiune	Purificare (Catharsis)
Comedie	Tipologii (Harpagon/Avarul)	Vicii vs. Normă Socială	Corectarea moravurilor
Fabulă	Animale alegorice (Leul/Lupul)	Putere vs. Viclenie	Învățătură etică

MODELE UMANE DE-A LUNGUL EPOCILOR LITERARE

Arhiva și Surse de Referință

- ◆ Erich Auerbach – *Mimesis* (Reprezentarea realității în literatura occidentală)
- ◆ Tudor Vianu – *Idealul clasic al omului*
- ◆ Albert Camus – *Mitul lui Sisif* (Eseu despre absurd)
- ◆ Adrian Marino - *Dicționar de idei literare*
- ◆ Jean Rousset – *Literatura barocului în Franța*

«Creația este profund omenească, iar omenia însăși rezultă din această neobosită creație.»